

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԹ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 4, 1906

ԹԻԻ 31

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ

Ճ. Բ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

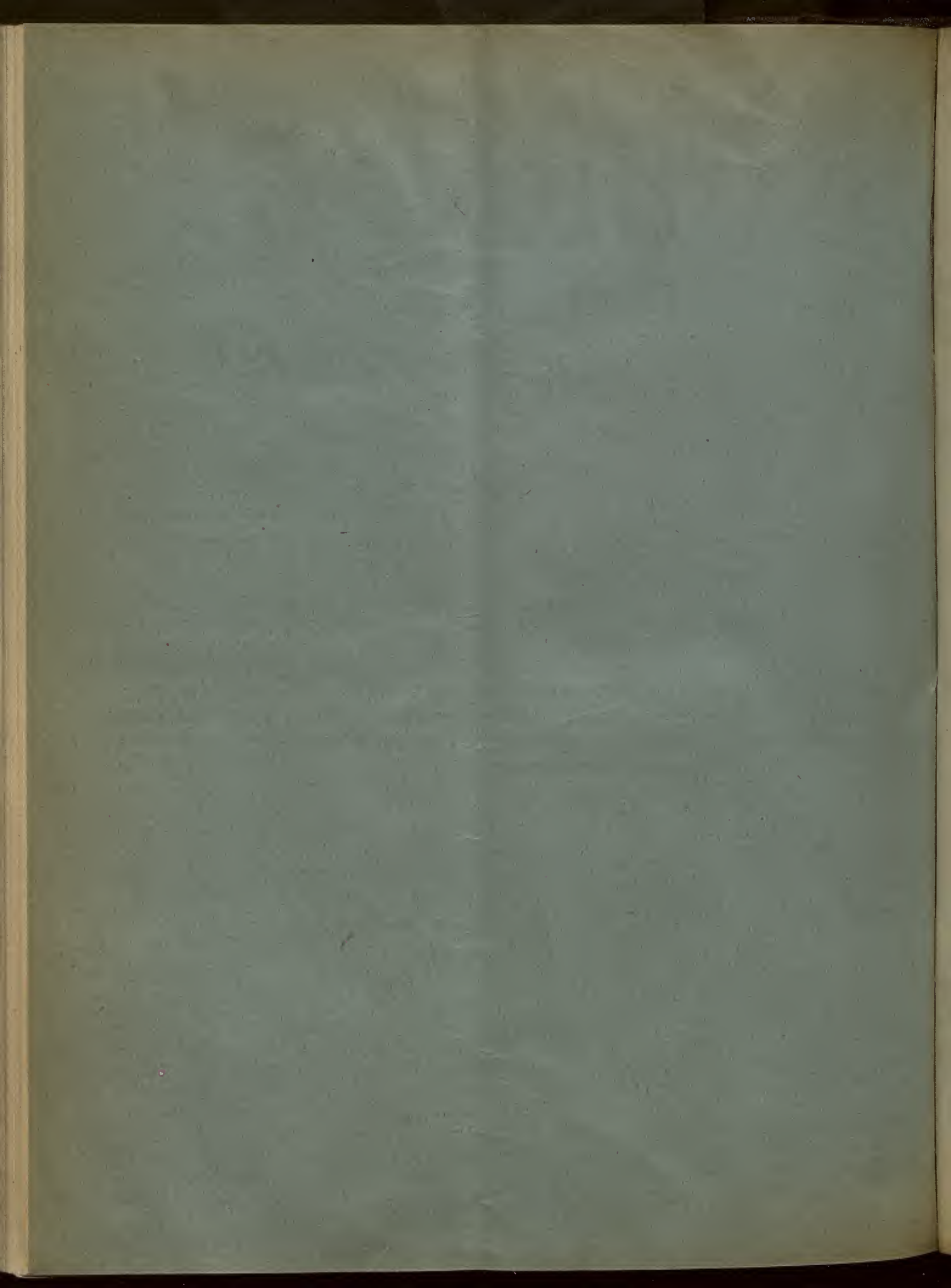
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԱՌԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամեն շաբաթ օր: Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու համար կանխիկ 30 դանեկան արծաթ, օտար երկիրներու համար 1¹/₂ տոլար, կամ 6 շիլին, կամ 7³/₄ Ֆրանք: Մեկ քերքի գինն է 30 փարա: Ամաքերքին տարեկան գինն է 6 դանեկան ամեն տեղւոյ համար: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Խմբագրութեան եւ բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Տր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիգան Խան, Կ. պոլիս:

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՖԻՆԱՆՃԸԼԱՐ ԵՕԳՈՒՇՈՒ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԹ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 4, 1906

Թ Ի Ի 31

ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ Զ. Գ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Զ. Ս. ՊԱՐՆԸՍ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բաճառատեղծութիւնը կրօնքի Հոգին 537. — Ենթոց Գ. Գլուխ, կամ Մեղքին Երգումը 539. — Մարդոց Աւանդութիւնները 541. — Չբի Միլոնի ընկերութեան Դպրոցի Սրիմակար, Քաղմիր (Հեղկատառ) 542. — Ճափնի Մեծ վերաբերման Մե վկայութիւնը 543. — Ախտերու Արգելումը եւ Զսպումը 544. — Շանկան երկիր Մը 545. — Քարագլաց Ժողով 545. — «Հայր Մեր» 548. — Ընտանեկան Նամակներ 550. — Սան Զրանսիսքոյ Սարափը 551. — Ընթացաւարտներու Արձակուրդը 553. — Տիարաքիթի եկեղեցիէն 554. — Ճափնի Միսիոնար Ժողով Նիսիմա 555. — Նախարարութիւնը Ֆարգիի եւ Շրգակայից Առաքելական Գործին Համար 556. — Քաղաքական Լուրեր 557.

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐՕՆՔԻ ՀՈԳԻՆ

(Մը. Հ. Մ. Ալին)

Արեւմտեան աշխարհի այժմու ամէնէն համբաւաւոր բանաստեղծներէն մին է Էտուին Մարքըմ։ Իր զմայելի երեւակայութեամբ, մանաւանդ բանաստեղծութեան միջոցով արդի կեանքի պայմաններու իր խորաթափանց մեկնութեամբ, երկու կիսազուններուն ալ ուշադրութիւնը գրաւած է։ Մեր ընթերցողներուն օգտին համար կը համարձակինք քաղուածներ ընել այդ հանրածանօթ մատենագրին մէկ ուշադրաւ յօդուածէն, որու նիւթն է բանաստեղծութեան յարաբերութիւնը կրօնքի հետ։ Պիտի ջանանք այդ քաղուածներուն կցել այնպիսի բացատրութիւններ, որոնցմով իմաստը աւելի պայծառ եւ պատշաճեցումը աւելի զիւրին պիտի ըլլայ Արեւելիներու մտքին ու կեանքին։

Էտուին Մարքըմի ձեռնարկութեան ամփոփումը օա խօսքին մէջ կը բովանդակի. «Կրօնքը բանաստեղծութիւն է գործի փոխուած։ Կեանքի վերեւ սաւառնող բանաստեղծութիւնը լոկ բանաստեղծութիւն է, կեանքի մէջ մարմնացած բանաստեղծութիւնը կրօնք է»։ Այս աւելի եւս կ'ընդարձակուի օապէս. «Կրօնք եւ բանաստեղծութիւն էութեամբ մի են եւ նոյն նպատակին կը ղիմեն, որ է մտաւարկարն իրագործել փափակ ու արեւական առաքինութիւններու եւ ընկերութեան համակրութիւններու ընդլայնումով։ Կրօնքն

այդ նպատակը կ'որոնէ կենցաղի միջոցով, բանաստեղծութիւնը՝ գեղեցկութեան միջոցով»։ Այս խօսքերուն յստակ ըմբռնումով կը լուսարանուի մարդոց հոգեւոր կեանքի ամէնէն կենսական ճշմարտութիւնը։ Կրօնքը կրնայ իր կենսականութիւնը կորսնցնել եւ ըլլալ սոսկ ձեւական կամ նոյն իսկ անձեւ տարր մը։ Նմանապէս բանաստեղծութիւնը կրնայ սնամէջ բառերու խճողակի մը վերածուիլ կամ ախտաւոր միտքերու սեւ մշուշներուն։ Բայց երկու պարագային մէջ ալ կրօնքն այլեւս կրօնք չէ, ոչ ալ բանաստեղծութիւնը բանաստեղծութիւն։ Որչափ ատեն օակայն պահեն իրենց մաքրութիւնը, գործնականապէս մի են էութեամբ, վասն զի նոյն ուղղութիւնն ունին։ Այս խօսքը կրնայ փորձի ենթարկուիլ պարզ ու գոհացուցիչ կերպերով։ Ճշմարտութիւնը միշտ գեղեցիկ է։ Կրօնքն է ճիշդ մը ճշմարտութիւն իւրացնելու, բանաստեղծութիւնն ալ՝ ճշմարտութիւն արտայայտելու։ Ուստի, որովհետեւ կրօնքը գեղեցկութիւն կը ծծէ եւ բանաստեղծութիւնը գեղեցկութիւն կ'զգենու, երկուքը ճշմարտութեան եւ հետեւապէս իրարու հետ նոյն են առումով մը։ Գրիստոս իրեն համար, «Ծն եմ ճշմարտութիւնը», ըսաւ։ Ըսել ուզեց, կը կարծենք, թէ ինք է կրօնական կեանքի մարմնացումը

եւ անոր գեղեցկութեան արտայայտութիւնը : Մէկ խօսքով, կրօնքը ինչ կողմէ ալ դիտենք, գեղեցկութեան հոգի մը կը շողայ ու կը բացափայլի անոր բերեցեայ խորութիւններուն մէջ եւ, երբ խօսի, բանաստեղծութիւն է իր լեզուն :

Մր. Մարքըմ կրօնական խորհրդի սկզբնական ակերը կը դիմէ կրօնքի եւ բանաստեղծութեան օերտ յարաբերութիւնը ցոյց տալու համար : Այս խարհի առաջին բանաստեղծութիւնը եկաւ, Եւ կ'ըսէ, «Բրբեւ աղաղակ մը կրօնական յուզման, ուղղուած այն խորհրդին օրմէ ելաւ մարդս եւ օրու պիտի դառնայ ի վերջոյ : Բանաստեղծութիւն եւ կրօնք մէկ կը համարուէին սկիզբները : Արեւկան ցեղերը արշալոյսը պաշտելու պահուն Վետայական երգեր կ'երգէին, երբ հարաւ դիմեցին Հիմալայայի կիրճերէն : Չենտալեհայի հին էջերը երգերով եւ օրհներգութիւններով լի էին սիրտը խախտուած համար Չարի առաւելոյն, Արհմի, դէմ մղելի երկար պայքարին մէջ : Երբայական վաղեմի բանաստեղծներ, միշտ յաւիտենական վէմին վրայ մնալով պատուական բանաստեղծութիւն մը կտակեցին աշխարհի՝ սաղմօսով եւ մարգարէութեամբ, բանաստեղծութիւն մը՝ որ հազարաւոր տարիներ ամուր պահեց մարդոց յոգնած քայլերը եւ սպառած ոգիները : Գանգէէ մինչեւ Յորդանան, Նորվեկիոյ խորշերէն մինչեւ Նեղոսի տեղիքան, արդարութեան ուսուցիչները բանաստեղծներ էին եւ իրենց գործը դեռ իր թարմութեամբ կը փայլի, թէեւ իրենց շուրջ գտնուած լեզուներու բարբաջանքը հովն առած տարած է եւ իրենց գութը շարժող բաղմութիւնները փշի դարձած են :»

Մր. Մարքըմ ապա կ'անցնի ցեղեցիկ բանաստեղծութեան կոչումը մեր ժամանակին մէջ : Աստուածային կրթութեան ուղին համակրութիւններու ուղին է : Սրտի այս ոգեւորումը կը կատարուի մեծ բանաստեղծութեան միջոցով : Կրօնքի մեծ պաշտօնն է կապ մը հաստատել՝ ամէն մարդիկ եղբայրութեան ծաղիկներուն շինքին : Բարեպաշտ մարդն այն է որ օւրիշներու տեսածը կը տեսնէ, անոնց զգացածը կը զգայ եւ անոնց բարօրութիւնը կը մտածէ : Ուրիշ խօսքով, բարեպաշտ մարդը բանաստեղծական զգացման Աստուածային հուրը կը կրէ իր սրտին մէջ : Երեւակայութիւնը կ'օգնէ անոր մէն մի ազնիւ բնազդման, ապա թէ ոչ՝ ան չէ կարող իր նմաններուն ծառայել այն յարաբերական համակրանքով, որ բարեպաշտական կեանքի գաղտնի ակն է : Եթէ բարեպաշտութիւնն սկսած է տկարանալ եւ գիտութիւնն սկսած է սպառնալ այն բաներուն որոնք մինչեւ ցարդ ապահով կը թուէին, այս

չարիքին լաւագոյն դարմանն է, ըստ Մարքըմի, երեւակայութեան կարողութիւնը մշակել ժողովրդին մէջ : «Բանաստեղծութեան զարդերը թող գտնուին՝ որ դարմանալիքի ու գեղեցկութեան ակեր բանան մեր մէջ : Ուրիշ տեւէ կարողութեան աւելի բանաստեղծութեան ակնկալելու ենք հագեւոր, բարոյական այն փողփողուն գործունէութիւնը, որ գիտական իրապաշտութեան (րէալիզմ) ընթացքը պիտի կասեցնէ : Բանաստեղծութեան ակնկալելու ենք նաեւ այն շողողուն հոգեւորութիւնը, որ հնարայր առտուածաբանութեան թաթը ի բաց պիտի նետէ : Հին առտուածաբաններու մահացու մոլորութիւնը իրենց աշխատութիւնն էր ցուրտ ու բիրտ տրամաբանութեամբ մը վին խորութիւնը չափելու, տրամաբանութեամբ մը՝ որ զԱստուած կը փնտռէր հաւաքաբանութեան մը միջոցով եւ բնաշինչ կ'ընէր զայն սահմանով մը : Ուրեմն բանաստեղծութեան դառնալու ենք, վառն զի այն միայն կրնայ մեզ կազդուրել Անտեսանելիին ճանաչումով, աշխարհի սրտին մէջ գտնուող կենդանի խորհրդին ճանաչումով : Ուր որ բանաստեղծութիւն չկայ, կրօնքը կը կորսուի, եւ ուր որ կրօնք չկայ, մարդիկ կը կորսուին :»

«Մարդիկ ամէն տեղ կ'ըսեն, 'Մեզի իրողութիւն, հաստատուն իրողութիւն տուէ՛ք' : Բայց, դարմանալի բան, բանաստեղծութիւնը մեզի կու գայ իրողութենէ աւելի խոր եւ խորհրդէ աւելի տարրական բանով մը, այն է՝ ազնիւ յուզումով : Բարձր զգացումը երկրի անթարչամ ծաղիկն է, ժամանակաւոր միակ բանը՝ որ յաւիտենականութեան դրօշմը կը կրէ : Դիւրին է ուրեմն ըմբռնել թէ ինչո՞ւ Սբ. Գիրքը աշխարհի գերագոյն գիրքն է : Աշխարհի գերագոյն բանաստեղծներէն գրուեցաւ այն, մարդկային ամէնէն ազնիւ զգացումները կ'արտայայտէ : Սբ. Գիրքը ճշմարիտ է մինչեւ յաւիտենան, վառն զի բանաստեղծութիւնն է : Բանաստեղծութիւնը իրողութիւններու գանձարանն է : Իրողութիւնը (կամ ինչ որ աշխարհ իրողութիւն կը կոչէ) յաւիտենան փոփոխական է : Կարծեցեալ իրողութիւններու աշխարհը կը փոխուի ժամանակի ամէն ցունցէն : Բայց բանաստեղծութիւնը ամուր կը մնայ : Երբ բանաստեղծ մը բան մը միանգամ ըսէ ճշմարտապէս, բոլոր յաւիտենականութեան համար ըսած կ'ըլլայ : Նմանապէս կրօնքը (բանաստեղծութիւնն ի կիր առնուած) կը մնայ յաւիտենական հիմքու վրայ :»

Էտուին Մարքըմի յօդուածէն այս քաղուածները աւելի գործնական թելադրութիւն կը հաղորդեն :

դեն, երբ յիշենք թէ ինքն ալ հարազատ Գրիգորեանայ բանաստեղծ մ'է, որ արդէն Անգղիախօս ժողովուրդներու հոգեւոր զարգացման շատ ծառայած է իր ոտանավորներուն ազդեցութեամբ եւ խորաթափանց ճշմարտութիւններով: Իր խօսքերը, եթէ մեր միտքերը ընկալուչ տրամադրութեան մը մէջ ըլլան, անշուշտ կը խօսին մեր լաւագոյն ընտելեան: Նիւթապաշտութեան եւ հոգեւոր անտարբերութեան թունաւոր ազդեցութիւններուն դէմ կը գանգատինք: Ասոնց պատճառը մասամբ առ չէ՝ որ մենք կը մոռնանք հանգիստ Աստուծոյ գործել իր տուած մէն մի կարողութեամբ, զգացմամբ ջերմացած սրտով եւ երեւակայութեամբ բոցավառուած մտքով: Թիշկի պարտիմք թէ երբ կ'օրոնք իր գեղեցկութիւնը, իր բանաստեղծութիւնը, կ'օրոնցնէ, իր ճշմարտութիւնն ալ կը կ'օրոնցնէ: Այլապէս վրայ ամէնէն խեղճ մարդն այն է որ իր կ'օրոնական կեանքին մէջ բանաստեղծական երեւակայութեան մը զօրութիւնը կ'օրոնցուցած է, վառն զի բանաստեղծութիւնը կ'օրոնքի հոգին է:

ՆՆՆՆՆՆ Գ. ԳԼՈՒԽ, ԿԱՄ ՄԵՂՔԻՆ ԾԱԳՈՒՄԸ
(Գ. Գ. Գ.)

Բ

3. Խօսակցութիւն

Այս պատմութեան մէջ մեր ուշադրութիւնը գրաւող բան մըն ալ օձին եւ Եւայի մէջտեղ տողի ռենցած խօսակցութիւնն է: Օձը կնոջն ըսաւ, «Իրաւ Աստուած ըսաւ թէ Պարտէզին ամէն ծառէն պիտի չուտէք:» Կինն ալ պատասխանեց, «Պարտէզին ծառերուն պտուղէն կ'ուտենք. բայց պարտէզին մէջտեղը եղած ծառին պտուղէն՝ Աստուած ըսաւ, Անկէ մի ուտէք, եւ անոր մի դըպիք որ չմեռնիք:» Օձը ըսաւ կնոջը, «Ձէ թէ անշուշտ պիտի մեռնիք:» Այս խօսակցութիւնը փորձութիւն կը նշանակէ. փորձութիւնը միշտ խօսակցութիւն մըն է: Մարդուն դիմաց երկու ճամբայ կ'ելլէ. երկու հրապուրիչ բաներ անոր ուշադրութիւնը կը գրաւեն, եւ ան կը օգտի մտածել, խօսակցիլ թէ առնց որը ընտրէ: Այս խօսակցութիւնը կա՛մ հոգին ինքնիրեն կ'ընէ, կա՛մ ուրիշի մը հետ: Տղայ մը իր մօր արգելած կերակուրին քով կը կենայ. միտքը կու գայ մօրը Ասկէ պիտի չուտե՞ս խօսքը. մէջ մ'ալ կերակուրին ախորժելի համբ միտքը կու գայ, բերանը կը ջրօտի: Տղան կը օգտի ինքնիրեն խօսակցիլ. «Ուտե՛մ թէ չուտեմ. Մայրս մի ուտեր ըսաւ, ուրեմն ձգելու երթալու եմ: Բայց ինչ հաճելի կ'երեւի, երբ անց-

եալ օր կ'երայ, ինչ հաճոյք զգացի: Մայրս ինչո՞ւ արդեօք ուտել ապգելեց: Արդեօք վնասակա՞ր է: Ոչ, նայէ ճիշդ անցեալ օրուանին պէս է: Անտարակոյտ շատ համեղ է: Նաեւ հոս չէ մայրս, Բայց գուցէ կ'իմանայ եւ զիս կը պատժէ: Ոչ. ինչ պիտի գիտնայ. քիչ մը առնեմ, չիմանար անգամ:» Ահա այս տղան կը փորձուի: Երիտասարդ մը կարգ մը ընկերներ կը գտնէ. Անոնք զանկա խմողներու խումբի մը կը հրաւիրեն: Հոն անոր կը մատուցուի առաջին բաժակը. Խմէ՛ թէ ոչ, «Բայց հայրս պատուիրած էր որ օգելից ըմպելի չխմեմ:» «Այո,» կ'ըսեն ընկերները. «բայց անոնք չեն գիտեր ըմպելիքին տուած հաճոյքը:» Չայս կ'ըսեն եւ կը խմեն իրենք, եւ իրենց զգացած հաճոյքը գործնականապէս կ'արտայայտեն: «Ե՛ս ալ խմե՛մ:» «Բայց այս բանը ինծի չվայել: Արդեօք ես ալ անցեալ օրուան փողօցի գինովին պէս պիտի ըլլամ: Ոչ. ես կրնամ զգալ ինքզինքս: Չափը չեմ անցներ: Խմե՛մ թէ չխմեմ:» «Խմելու չե՛ս:» «Բայց տե՛ս, ո՞րչափ հաճոյք կու տայ:» Ահա այս երիտասարդը կը փորձուի առաջին բաժակը խմելու: Բանը միշտ այսպէս է: Երբ որ մարդուս մէջ խիղճը կ'արթննայ եւ բարոյական ընտելիւնը գործել կը օգտի, մարդ խօսակցիլ կը օգտի. եւ այս խօսակցութիւնը փորձութիւն է:

Նայէ այս խօսակցութեան շէնքին: Այս խօսակցութեան մէջ երկու բան կ'որոշուի: Նախ, Բարոյական օրէնքին աղբիւրը: Եւս կ'ըսէ, «Աստուած այսպէս ըսաւ,» Օձը կ'ըսէ, «Իրաւ Աստուած այսպէս ըսած է: Ասիկա ճշմարտութիւնն է:» Երկրորդ, Բարոյական օրէնքին բանաւոր ըլլալը կամ չըլլալը կ'որոշուի: Օձը կ'ըսէ, «Աստուած Մի ուտէք ըսած է, բայց ափկա ձեր գործին կու գայ: Կը մեռնիք ըսած է, բայց տեսէք ասկէ ուտել շատ հաճելի է, եւ ձեր աչքերը պիտի բացուին ու աստուածներու պէս պիտի ըլլաք:» Եւ իրօք իւրաքանչիւր մարդու կեանքին մէջ փորձութեան ատեն օրօշուելու բաները առնք են ահա, այս երկու խնդիրները. այսինքն Բարոյական օրէնքին հեղինակութեան աղբիւրը, եւ այդ օրէնքին բանաւոր ըլլալը կամ չըլլալը: Մանուկի մը համար ծնողաց հրամանը բացարձակ եւ ապահով կանոն է վարուց: Բայց երբ անկա տունէն կ'ելլէ եւ ընկերներուն մէջ կը խառնուի, «Արդեօք հայրս իրաւունք ունէ՞ր այսպիսի հրաման մը ընելու,» կը հարցնէ ինքնիրեն: Երիտասարդ մը գիրքէն եւ քարոզիչէն լսած բաները կ'ընդունի իրբեւ Աստուծոյ պատգամը. անոնց կը հնազանդի: Քիչ ետքը մտքին տարակոյտներ կու գան. «Աստու-

ուած կայ. մեղի հրամաններ տուած է: Իրաւ Աստուած այսպէս ըսած է:» Այս հարցումները կ'ընէ եւ անոնց պատասխան ընդունիլ կ'ուզէ: Եւ մինչեւ իսկ եթէ առոնց հաստատական պատասխան տայ անգամ, հեշտական զգացումներուն հաճոյքը, դրամ վաստկելուն հմայքը, ընկերներու եւ զօրանքի հրապոյրները կը գրաւեն զանիկա, եւ կ'ըսէ, «Ի՜նչպէս. Աստուծոյ հրամանին համար այս հաճոյքներէն հրաժարիլ գործիս կ'ուզեմ»: Պարտականութեան համար հաճոյքը զոհել իմաստութիւն է:»

Ահա փորձութեան փորձաքարը. Աստուծոյ կամքը թէ իմ կամքս, պարտականութիւն թէ հաճոյք:

Նշեմական պարտեզին մէջ Եւայի եւ օձին տոշելու խնդիրները այս երկուքն էին: Այսօր ալ նորէն այս է իւրաքանչիւր անհատի որոշելու խնդիրը. Նաեւ եթէ անպատին մէջ Աստուածօրդւոյն փորձութեան ալ նայիս, խնդիրը ո՛չ ապաքէն նոյն է: Գրիգորի փորձութիւնը խօսակցութիւն մըն է: Եւ այդ խօսակցութեան մէջ ճիշդ սոյն կէտերը կ'որոշուին: «Իրօք դուն Աստուծոյ Որդին ես. իրաւ Աստուած քեզի համար խոստումներ տուած է: Արդեօք... եկուր, եկուր, քարերը հաց շինենք: Եկուր, եկուր, Աստուծոյ երկրպագելու ճամբէն ետ կենանք: Աստուծոյ կամքը թէ իմ կամքս, պարտականութիւն թէ հաճոյք:

Բայց ի՞նչ է այս խօսակցութեան նշանակը: Փորձութեան նպատակն է մարդու տեսնելը ճշմարտութիւնն իրեն համար, վստահ ըլլալը, եւ զանիկա կեանքի օկզբունք ընելով նկարագիր կազմելը: Բարոյական օրէնքն է ի ներքուստ միտում եւ արտաքուստ հրաման: Բայց ասիկա ճշմարիտ է: Ծնողքն այնպէս ըսեր են: Գիրքերն այնպէս ըսեր են: Ըայց ստոյգ է. մարդ ինք անձամբ տեսնելու է, այն բարոյական օրէնքներուն յարգը ինք անձամբ գիտնալու է. զանոնք ընդունելու է իւրեւ հիմ եւ օկզբունք իր կեանքին համար: Պէտք է որ միշտ անոնց համաձայն ապրի, միշտ անոնցմով կառավարուի: Այս պատճառաւ պէտք է փորձել կեանքի եւ հաւատքի հիմը կազմող այս ճշմարտութիւնները: Տես ասոր մէջ մարդուն պատասխանատուութիւնը եւ բարձրութիւնը: Փորձութեան մէջ մարդ իր ամբողջ կեանքին հիմը կը դնէ. եւ կը ձեռնարկէ քննել եւ որոշել թէ Աստուած հեղինակութիւն ունի՞ եւ թէ մարդկային պարտականութիւնը կարեւոր եւ անհրաժեշտ է:

Բնապէս երկու տեսակ է փորձութեան հետեւ

առաջ: Մարդ կամ կ'ընդունի Աստուածային այդ հեղինակութիւնը եւ կը հպատակեցնէ հաճոյքը պարտականութեան, կամ այդ հեղինակութիւնը կ'ուրանայ եւ պարտականութիւնը կը զօհէ հաճոյքի: Եւս եւ Ադամ երկրորդ հետեւանքին հասան, «Տեսնելով որ ծառը աղէկ էր կերակուրի համար եւ հաճելի՝ աչքերուն, ու փափաքելի՝ իմաստուն ընելու համար, առաւ անոր պտուղէն ու կերաւ:» Իր կամքը Աստուծոյ կամքէն վեր համարեցաւ, եւ պարտականութիւնը հաճոյքին զօհեց: Յիսուս առաջին հետեւանքին հասաւ. Ըսաւ, «Գրեալ է,» այսինքն Աստուծոյ կամքը այս է: Եւ, «Ոչ միայն հացով կ'ապրի մարդ, հապա այն ամէն խօքով՝ որ Աստուծոյ բերնէն կ'ելլէ:» Այսինքն Աստուծոյ կամքը եւ պարտականութիւնը նախապատիւ են: Իւրաքանչիւր մարդու կեանքին մէջ եւս անա ճիշդ սոյն խնդիրը կ'որոշուի:

4. Եւայի ու Ադամի տեսնելու

«Եւ իրեն հետ իր էրկանն ալ տուաւ:» Հոս կը շեշտուի մեղքին աճող բնութիւնը: Մեղքը առանձին չմնար: Մեղքը մեղք կը ծնանի: Մեղքը ահապէս կ'առնէ ինքնուրոյն աճեցուն ոյժ մըն է:

Մեղքը մը գործելու համար ուրիշ մեղքեր պէտք են: Մարդ ուրիշները խաբելու համար նախ ինքզինք խաբելու է. ցանկութեան գործադրութեան հետ կ'երթայ անձնական արժանապատուութեան կոխտուելիք. ագահութիւնը յագեցնելու համար խարդախութիւն պէտք է:

Մեղքը մը թաշկուտ համար ուրիշ մեղքեր պէտք են: Մեղքերը համընկն պէս են. մէկը հանելու համար եթէ լարը փրցնես, ուրիշներ ալ կ'իյնան անոր ետեւէն:

Մէկ մեղքին հաշիւ մարդս կը հակամիտեցնէ մեղքէն հաճոյք զգալու եւ անձնական արժանապատուութիւնը մոռնալու: Մարդ այլ եւս ոչ թէ պարտականութեան արժէքին, այլ՝ հեշտամոլութեան համար կ'ապրի:

Մեղքին մէկ ռոսկալի ազդեցութիւնն ալ մարդու երեսէն ամօթխածութեան ծածկոցը վերցնելն է: Մարդ ի օկզբան կ'ամփնայ մեղանչել: Բայց երբ անգամ մը մեղքը ի գործ կը դրուի, մարդ անբեռն կ'ըլլայ:

Տես որ մեղքը հարշակէն ընկերային կ'առնէ ինքն ալ աճող ոյժ մըն է:

Մեղքը մը գործելու համար շատ անգամ մէկէ աւելի մարդ պէտք կ'ըլլայ:

Բաց աստի, մարդիկ իրենց գործերը իրարմէ կ'ընդօրինակեն: Մանուկը տան մէջ մեծերէն տեսածին պէս կ'ընէ: Իւրաքանչիւր ոք իր միջա-

վայրին մէջ գտնուող անձերուն վարքն ու բարքը կ'ընդօրինակէ : Մէկ չարը ընտանիք մը , չար աղայ մը դպրոցը , չար մարդ մը քաղաքի մը բարոյականը ապականելու բաւական է :

Ժառանգականութեան օրէնքն ալ մեղքն անհրաժեշտ ուրիշ ոյժ մըն է : Ծնողը իրենց զաւակներուն մեղանշական միտումներ ժառանգութիւն կը թողուն :

Մեղքին մէկ յատկութիւնն ալ այն է որ մեղաւորը Եւրախութիւն կը գտայ իր մեղքը Եւրիշներուն փոխանցելէ : Երիտաւարդները իրենց սորված մեղքերը եւ մեղաց օովորոյթները իրարու պատմելէ հաճօք կը զգան :

Վերջապէս բոլոր մարդիկ այնպիսի առնչութիւն մը ունին իրարու հետ որ Եւր մեղք կը գտնուի , անիկա ամբողջ մարդկային ընկերութեան մարմինն մէջ կը ծաւալի :

Ինչ ահագին իրողութիւն : Ահա մեղքին աճող սոյն բնութեան համար է որ «մարդէ մը մեղքը աշխարհ մտաւ , եւ այն մեղքէն մահը » Եւ թէ անհատ ըլլայ թէ՛ մարդկային ընկերութիւն , եթէ անգամ մը մեղքը ներս մտնէ , անշուշտ պիտի ապականի եւ կորուսի , եթէ նոյն իսկ երկինքէն Աստուածային ձեռք մը չկարկառի զժարդ մեղքէն ազատելու համար :

ՄԱՐԴՈՑ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մարդուս միակողմանիութիւնը ոչ ուրեք առ հասարակ աւելի յստակօրէն ի յայտ կու գայ քան իր կրօնքին մէջ : Աղանդներու , մեհամուլութիւններու և ութիւններու գրեթէ ամէնը իրենց գոյութիւնը կը պարտին սա իրողութեան թէ մէկը այսինչ ճշմարտութեան կողմ այնքան հակած էր որ ուղիղ գծէն չեղելով կը պաշտպանէր ինչ որ ճշմարտութիւն չէր :

Մեր Տէրօջը դալստեան ժամանակ Հըրեաներուն ինքնայատուկ բաներուն մէջ կային իրենց աւանդութիւնները : Մովսէսի օրէնքով չէին գոհանար անոնք : Անոր վրայ յաւելումներ կ'ուղէին ընել : Սրբութեան մասնաւոր փայլով մը շողալ ուղղը պէտք կ'զգար Տասնարանային լոկ պահպանումէն նուազ հասարակ բան մը հնարելու : Ամէն հասարակ մարդ կարող է գայն պահել , կ'ըսէր : Ուստի իր առաստաղներուն վրայ յաւելում կ'ընէր ,

կամ մէկ երկու յաւելումածական պահեցողութիւն կը մուծանէր իր յայտադրին մէջ : Հարկաւ , եթէ գիտնար միայն , բոլոր իր կարողութիւններն զբաղեցնելու չափ բան կար արդէն իսկ արուած օրէնքին մէջ : Սակայն չէր գիտեր : Խնդիրը դիւրին կը թուէր անոր , վասն զի բաւական խորը չէր թափանցեր : «Ատոնք ամէնը մանկութենէն ի վեր պահեր եմ» խօսքը սնապարծութեան երեւոյթ չունէր խօսողին համար :

Յիսուս այդ աւանդութիւնները դատապարտեց երկու պատճառով : Աւանդութիւնները հաստատողները և պահողները օրէնքին հաւասար կը դնէին զանոնք : Կաշխատէին յափշտակել այն իրաւունքը , որ Աստուծոյ կը պատկանի միայն : Հետեանքը կ'ըլլար յարգանքի նուագում հանդէպ անոր որ ճշմարտապէս պարտաւորիչ է : Փարիսեցին իրմէ պահանջուածէն շատ բան աւելի կ'ընէր , շատ բան ալ նուազ :

Այսպէս եղած է միշտ : Կրօնքի մէջ աւանդութեան մուտ գտնելուն հետեանքն է զանցառում այնպիսի բաներու , զորոնք իրապէս կը պատուիրէ Աստուած : Այսօր յոյժ շատեր հաղիւ գիտեն ժառանգական աւանդութեան և Աստուծոյ իրական օրէնքին տարբերութիւնը : Մէկը պատմեց թէ քանի մը տարի առաջ փոքրիկ եկեղեցի մը որոշեց քանի մը սակառ գնել նուէրներն ընդունելու համար : Դաժան դէմքով եղբայր մը այդ առաջարկին հակառակեցաւ : «Գլխարկ չըջագայեցնելու Սուրբ Գրական հին բարի դրութիւնը մեր հայրերուն համար գոհացուցիչ էր ,» ըսաւ : «Եւ ես այդ դրութենէն չեղելու առաջարկին համամիտ չեմ» : Հարկաւ կը ծիծաղինք ասոր վրայ : Բայց երբեմն այն բաները որոնց կը փարին մարդիկ իրենց կրօնքին մէջ այնչափ դժուար է հաստատել Աստուծոյ խօսքով որչափ գլխարկ չըջագայեցնելու վերոյիշեալ հին բարի սովորութիւնը : Մենք պատրաստ ենք վկայել թէ երբեմն բաւական քաջասրտութիւն հարկ է խօսելու

համար ուր Սուրբ Գիորգը կը խօսի : Սակայն երբեմն ալ քիչ անձնազսպութիւն չպահանջուիր կարենալու համար լռել ուր Սբ. Գիորգը կը լռէ :

**ՉԸՐՁ ՄԻՇԸՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴՊՐՈՅ
Ի ՍՐԻՆԱԿԱՐ, ՔԱՇՄԻՐ (ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ)
(Տբ. ճ. Թ. Հէլէ+)**

Այս դպրոցը 1880ին հիմնուեցաւ : 1890ին 250 աշակերտ ունէր : Նոյն տարին վեր. Գ. Ի. Թինտըլ Պիքքօ անոր տնօրէն եղաւ : Հիմա աշակերտներու թիւն է 1,500 : Դպրոցին ուշագրաւ մէկ հանգամանքն է ֆիզիքական ու ընկերային այն բարեօրոգումը, զոր տնօրէնը ներմուծեց եւ եզական յաջողութեան մը հասցուց :

Հետեւեալը քաղուած է անոր անցեալ Սեպ.ի նամակէն . Մեր 1,500 աշակերտներէն 1,300ը Պրահման են, որոնք իրենքզիրենք ամէնէն օուրը մարդիկ կը համարին : Առօնցմէ շատեր աւելի մեր դպրոցը կու գան քան պետական կամ Հնդիկ դպրոցները, վասն զի կը կարծեն թէ այս ընթացքով աւելի պիտի յաջողին գոհացում տալ իրենց շահու կամ պաշտօնի տենչին : Մեր նպատակն է չկարգիլ չինել : Վաթսուսն ուսուցիչ ունինք, այն է՝ մէկ ուսուցիչ մէն մի 25 աշակերտի համար : Ամէն ուսուցիչ իր աշակերտներուն համար պատասխանատու է դպրոցին մէջ եւ դպրոցէն դուրս : Դեռ նոր ընդունեցանք հետեւեալ աստիճանացոյց դասերէն . 900 մտանիչ, 1,000 մարմնանիչ՝ եւ 2,100 հօգենիչ : Անգղիերէնի համար 100 նիչ կու տանք, թիավարութեան եւ գնդախաղի համար 200 : Որովհետեւ Քաշմիրցի պատանին կը գնահատէ մտային կրթութիւնը եւ կ'արհամարհէ ֆիզիքականը, մենք աւելի օյժ կու տանք վերջինին : Հօգենիչները սապէս կը բաժնուին . Սբ. Դրոց համար 200, վարքի համար 400 (վասն զի «սուրբ» Պրահմանները միշտ աղտոտ խաղեր կը խաղան), մաքրութեան համար 200, ճշտապահութեան համար 200, բարքի համար 1,100, զոր օրինակ՝ (ա) վարժապետներու հանդէպ հնազանդութիւն 100, մեծարանք 100, հաւատարմութիւն 200, (բ) տղայօց հանդէպ բարքի համար 300 (ընկերակցութիւն, հօրով, բարեբարոյութիւն) : Այս նիշերը տղայք կ'որոշեն իրենց համար : (գ) Դպրոցին հանդէպ բարքի համար 200, (դ) քաղաքացիներու հանդէպ բարքի համար 200 : Այս ամէնը սաստիկ զբաղում կը պատճառէ ուսուցիչներուն : Այս մարդոց բնական, ֆիզիքական եւ բարոյական տկարութիւնը զիսնալով՝ կը ջանանք հոգեւոր, բարոյական եւ

ֆիզիքական սկզբունքներ տալ իրենց :

Դիտեցէք արդէն իսկ ձեռք բերուած արդիւնքներէն մէկ քանին : Ուսուցիչները եւ ուսանողները այս տարի դպրոցին նաւերով հիւանդանոցէն կամ քաղաքին հիւանդանոցէն ապաքինման վիճակի մէջ գտնուող 150է աւելի անձեր պաշտպանեցին լին վրայ օդափութեան համար : Տասներկուքէ աւելի անձ ազատեցին խեղդուելէ եւ գործունէութիւն ու կորով պահանջող մարդասիրական շատ դժուար կատարեցին : 400 անձի լողալ սորվեցուցին՝ այս վարժութեան դէմ տիրող մեծ նախապաշարման հակառակ : Լողալու քննութենէ չանցնող աշակերտներու դպրոցաթոշակը պիտի բարձրացնենք : Մեր աշակերտները կը օրին նաւակով օգնութեան փութալ վտանգեալներու, եւ այսպէս կ'աւրեն խաղն այնպիսիներու որոնք չեն ուզեր օգնել առանց բարձր վարձք ստանալու : Որչափ աւելի կը ճանչնանք ժողովուրդը, նոյնչափ աւելի վստահ կ'ըլլանք թէ այս աշխարհին եւ հանդերձեալին մէջ անոնց հոգիի փրկութիւնը կը գտնուի Գրիստոսի աւետարանին եւ գործնական անթերի Գրիստոսեութեան մը մէջ :

Դպրոց ուշ եկող, այօինքն զանգակահարութեան միջոցին չհասնող, տղայք տուգանք կը վճարեն : Ուսուցիչներ, եթէ ուշանան, քառապատիկ տուգանք կը վճարեն : Իսկ եթէ տնօրէնն ուշանայ, ուսուցիչ տուգանքին քառապատիկը կը վճարէ : Օչինհիլ կը սորվեցնենք թէ ամէն աշխատութիւն պատուաւոր է, քանզի ամէն գործ ապահանջ է Պրահմանին դատումով : Պրահմանի սրբութիւնը անոր մարմնին, հագուստներուն ու լեզուին ալ վրայ չտարածուիր : Ուստի ան կը պարտաւորի շատ հոգ տանիլ այդ մասին : Առաւօտեան օրագրութենէն անմիջապէս ետեւ ուղերձ մը տեղի կ'ունենայ հինգ վայրկեան տեւողութեամբ : Բնաբանն յաճախ կ'առնուի նախորդ օրուան մէկ դէպքէն, եւ աշակերտներն ի միտ կ'առնեն հասկըցուցուած ճշմարտութիւնը : Երբ անոնք օրուան դասերուն պարապելու համար կարգով կ'ելլեն ընդհանուր ժողովարանէն, մասնաւոր ուշադրութեան եւ խնամքի կարօտ համարուածները կը դատուին : Զօր օրինակ, մէկը որ հիւանդ կ'երեւի՝ հիւանդանոց կը ղրկուի, նոյն իսկ եթէ հարկ ըլլայ անոր ծնողներն յօրդորել որ հաւանութիւն տան : Ուրիշ մը ակնեւեւ կերպով կը տառապի իր տան հակառակ զայսահական պայմաններուն երեսէն : Խնդիրն ուշի ուշով կը քննուի եւ դարման մը կը գտնուի, որքան ալ դժուար ըլլայ : Ուրիշ մը խռովեալ կ'երեւի, եւ կը հասկցուի թէ ֆանը հիւանդ

մը ունի տան մէջ : Այցելութիւն կը տրուի այն տան եւ բժշկական խնամ կը տարուի : Կամ թէ տղուն հայրը փախաւորի մը ձեռք ինկած է որ զայն կը նեղէ ապօրինաւոր սովորս համար : Դրպէս ղեւոր կ'ուսումնասիրէ գործը եւ արդար կարգադրութիւն մը կ'ապահովէ :

Ուսանողները շատ անգամ կը ծաղրուին եւ թերեւս կը հայհոյուին երբ իրենք — այս Պրահ-մանները — հիւանդները գրկելով հիւանդանոց կը տանին կամ ուրիշ տեսակ գործեր կը կատարեն : Սակայն կը վարժուին գիրենք ծաղրողներուն վրայ խնդալ եւ ծաղրի եւ հայհոյանքի հակառակ՝ բարի գործելէ համ առնել :

Ամէնօրեայ մարմնամարզ եւ խաղեր պարտաւորիչ են ամէն աշակերտի համար , վաճն զի այդ վարժութիւններուն ամէնէն աւելի այնպիսիներ կարօտ են որոնք պիտի չաւելին զանոնք , եթէ կամաւոր ըլլային : Մեր ժողովուրդը լիճը եւ մեր վերելք բարձրացող յաւիտենական բլուրները մարզանքի ընդարձակ դաշտ են : Կը տեսնէք թէ դաստիարակէ զատ ուրիշ գործ ալ ունինք եւ թէ դաստիարակն չորս պատերը մեր ազդեցութեան սահմանները չեն : Մեր աշակերտները պզտիկուց կը սորվին «Իրարու նեղութիւնները» կրել : Հիւանդները կը խնամուին , աղքատներուն նպաստ կը տրուի , կեղծաւորները կը նշաւակուին , օտա-հակները արդարութեան ձեռքը կը յանձնուին , եւ այս ամէնը աշակերտներու ձեռամբ :

ՃԱՓՈՆՏԻ ՄԵԾ ՎԻՐԱՐՈՑՅՈՒ ՄԸ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Երիտասարդաց Գրիստոնէական Ընկերակցու-թեան մօտերս գումարուած համաժողովին նիստե-րէն մէկուն մէջ Ճափոնական կայս. նաւատոր-մին ընդհանուր վերաբոյժ Սուզուքի , որ ներկայ կը գտնուէր վերաբոյժներու միջազգային մեծ խառն ժողովին , թաք ելաւ 1,500 ունկնդիրներու առջեւ , եւ խօսարհ , մանկական եղանակով մը պատմեց իր դարձին պատմութիւնը եւ իր աներկեւան հա-ւատքը Գրիստոնէական կրօնքին ճշմարտութիւն-ներուն վրայ : Ահա համաժողովին տեղեկագրէն քաղուած մը .

«Համաժողովիս բացուելէն ի վեր ոչ մի բանա-խօս այնպէս լիովին զբաւած է իր ունկնդիրնե-րուն համակրանքը կամ շահած է անոնց վստա-հութիւնը ինչպէս զօրավար Սուզուքի : Զօրա-վարին նոյն իսկ կիսատ Անգղիերէնը կը թուէր թէ կը վկայէր անոր խօսքերուն անկեղծութեանը , եւ անոր բանախօսութիւնը կրկին եւ կրկին ընդ-

հատուեցաւ ծափերով : Գնդապետ Մըքուք թաք ելաւ եւ ներկայացուց Ճափոնցի այս նշանաւոր բժիշկն ու օպան .

«Մենք ամէնս լօած ենք այն զարմանալի բա-ներուն վրայով զօրոնք Ճափոնցիք ըրին վերջին պատերազմին մէջ իրենց մարդոց բժշկական խնամ-քի մասին ,» ըսաւ գնդապետը : «Պատմագրութեան մէջ այսպիսի արարքներ երբեք պատմուած չէին առաջ . եւ անոնց մէջ որոնց կը պատկանի փառ-քը , ոչ մէկուն վրայ աւելի իրաւամբ վստահու-թիւն դրուելու է քան վերաբոյժ Սուզուքի զօ-րավարին վրայ :»

Զօր. Սուզուքի ողջունուեցաւ ունկնդիրներու բաղմութենէ մը , որոնք ամէնն ալ յոտնկայօ ծա-փահարեցին զանիկա : Անոր առաջին բառերը գրե-թէ չատագոզական մըն էին : «Բարեկամներս ,» ըսաւ կցկտուր Անգղիերէնով մը , «ես ձեր լեզուն չեմ կրնար աղէկ խօսիլ . բայց ունիմ քանի մը բաներ զորոնք կ'աւելնան ձեր պատմել : Ճափոն օչ-Գրիստոնէայ երկիր մը կը կարծուի , բայց շատ այր մարդիկ եւ կիներ կան եւ մանուկներ , որոնք կը ջանան հաւատարիմ ըլլալ ուղիղին եւ Աստու-ծոյ :»

Բանախօսը կանգ առաւ վայրկեան մը , եւ յե-տոյ օկոաւ արտասանել անձնական եւ ընտանեկան պատմութիւն մը , որ նշանաւոր է : «Ես մկրտուե-ցայ քսան տարի առաջ , բայց կը խօստովանիմ թէ բարի Գրիստոնէայ մը չեմ , եւ թակայն տակաւին Գրիստոնէայ եմ : Ամուսնացայ , եւ վեց զաւակնե-րու հայր եմ : Ըսի մտովի , Ես իմ կինս եւ զա-ւակներս Գրիստոնէական ճամբուն մէջ պիտի կրթեմ . բայց պաշտօնս զիս անոնցմէ առաւ եւ ծով բերաւ , եւ ես հազիւ երբեք անոնց քով գտնուած եմ : Ես այս բաները Աստուծոյ խնամ-քին եւ առաջնորդութեան թողուցի :»

«Երկու տարի առաջ ,» շարունակեց զօրավա-րը , «Նոր Տարւոյ շնորհաւորութեան նամակ մը ընդունեցի իմ երէց որդիէս , եւ երբ բացի զայն , տեսայ որ ինքզինք հաւատարիմ Գրիստոնէայ կը խօստովանի , եւ կը պատմէ թէ ինչպէս այդ հա-ւատքին դարձաւ : Կ'ըսէ թէ , իրիկուն մը մինչ կ'անցնէր իմ ծննդավայրիս Թոքիոյ փողոցներէն , երգի ձայն լսեց տունէ մը , եւ հոն մտաւ : Հոն գտաւ Գրիստոնէից ժողով մը : Կեցաւ եւ ունկն-դրեց , եւ որոշեց թէ շատ աղէկ բան էր անիկա : Երբ ժողովն աւարտեցաւ , մեկնեցաւ հոնկէ : Ե-տոյ նորէն ու նորէն գնաց հոն . եւ քանի մը ան-գամ այցելելէ ետքը համոզուեցաւ թէ ասիկա իր փնտռած կրօնքն է : Ժամանակ մը յետոյ անոր

դրդումովը կինս Գրիտոնեայ եղաւ, յետոյ իմ առաջին եւ երկրորդ դուստրներս ալ: Հիմա ամբողջ ընտանիքս Գրիտոնեայ է: Ես երբեք չլանացի ընտանիքս օտարելու որ փոխեն իրենց կրօնքը: Բայց անոնք առաջնորդուեցան իմ կրօնքս ընդունիլ: Երկու տարի առաջ իմ երկրորդ դուստրս մեռաւ, Դեղին Ծովուն վրայ կռիւի մը մարտուելէս երկու օր առաջ: Ոմանք ըօին թէ իմ տեղս անիկա մեռաւ, աւատի ես չապանեալեցայ: Այս մասին բան մը չեմ կրնար ըսել: չեմ գիտեր: Այս դուստրս տառներկու տարեկան էր եւ ծովեզերքը կը գտնուէր: Իր մէկ բարեկամը կը խեղդուէր ջուրին մէջ, եւ ինք զանիկա ազատելու գնաց: Երկուքն ալ խեղդուեցան:»

Վայրկեան մը այն արիւսիւրտ զօրավարը թուեցաւ թէ կը մաքառէր իր վշտին հետ, յետոյ երեսը պայծառացաւ: «Բայց Թօքիոյէ մեկնելէն առաջ ըսաւ թէ կը փափաքէր երկնային տունն երթալ, եւ ես կը հաւատամ թէ,» ըսաւ բանախօսը մեղմիկ մը, «անիկա գնաց բուն մեր թագաւորութիւնը: Այս է իմ սրտագին համոզումս:»

Լուսթիւն մը տիրեց եկեղեցիին մէջ, եւ արցունքներ թափեցան այնպիսի այտերէ որոնք քիչ անգամ արցունքով թրջուած էին:

ԱՌՏԵՐՈՒ ԱՐԳԵԼՈՒՄԸ ԵՒ ԶՍՊՈՒՄԸ (Սայէնթիֆիկ Աւերելը)

Լօած ենք այն նշանաւոր յաջողութիւնը, որով պսակուեցան Ճափոնցոց շանքերը ի Մանչուրիա, իրենց զօրքերուն մէջ հիւանդութիւններ արգելելու եւ զօգելու մասին: Բայց Ամերիկեան բանակէն հազարապետ Լուիս Լ. Սիմէնի կը մնար ամբողջ իրողութիւնները աշխարհի առջեւ դնել իր մէկ հեղինակած գիրքին միջոցաւ, որու տրուած է վայելուչ տիպաքան մը, Ճափոնի Իւսիւն Յալու-Բիւն: Սա իրողութիւնը թէ անոր ըսածները հիմնուած են զօրքերուն հետ ի Մանչուրիա գտնուած միջոցին իր ըրած անձնական դիտողութիւններուն վրայ, գիրքին մէջ պարունակուածները անհերքելի կը կացուցանէ ճշմարտութեան եւ ճշգրտութեան մասին, թէեւ անոնք տարօրինակ թուին:

Լոնկմէնի ցուցակներուն մէջ կը տեսնուի թէ գրեթէ անցեալ երկու դարերու միջոցին երկարատեւ պատերազմներու ժամանակ միջին հաշուով առնուազն չորս մարդիկ հիւանդութենէ մեռած են վերքերէ մեռնող մէկ մարդու դէմ: Վերջին Պոնդական պատերազմին մէջ 8,221 սպայ եւ զինուոր տուն զրկուեցան վերքերու պատճառաւ, մինչ 63,644 հոգի հիւանդ վիճակի մէջ տուն զըր-

կուեցան: Հազարապետ Սիմէն 1898ի Կեանքի Վիճակագրութենէն ընդարինակութիւն մը կ'ընէ, որուն մէջ Ամերիկեան բանակին Ընդհանուր Վերաբայժը կը ցուցնէ թէ մինչ Սպանեալեան պատերազմին մէջ մեռնողներուն թիւը 293 էր, հիւանդութիւններէ մեռնողներունը 3,681 էր, կամ 14 մահ հիւանդութիւններէ եւ 1 մահ պատերազմէ: Այս ապշեցուցիչ թուանշանները կը բաղդատուին Ճափոնցոց արձանագրութիւններուն հետ: Ճափոնական վիճակագրութիւնները կը ցուցնեն թէ 1904 Փետրուարէն մինչեւ 1905 Մայիս թէեւ 52,946 մարդիկ սպանուած կամ մեռած են վերքերէ, միայն 11,992 մեռած են զանազան հիւանդութիւններէ: Ըսել է թէ հիւանդութենէ միայն մէկ մեռած է ճակատամարտի մէջ վերքերէ մեռած չորսուկէօի դէմ:

Արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը ներկայացնող այս երկու գլխաւոր ազդաց վիճակագրութիւններուն այս կատարեալ հակադրութիւնը, ըստ Հազարապետ Սիմէնի, Ճափոնի իրական յաղթութիւնն է: Վասն զի ստոյգ է թէ Ճափոնցիք Չինու հետ իրենց պատերազմին մէջ, ասկէ տաօր տարի միայն առաջ, կորսնցուցին իրոյ այնչափ անձեր համեմատապէս օրչափ մեր քաղաքական պատերազմին մէջ մենք կորուսինք, այսինքն երեք հիւանդութենէ եւ մէկ՝ զնդակներէ: Այդ պատերազմին մէջ անոնք քաջ հասկցան թէ հիւանդութիւնը աւելի մահաբեր եղաւ քան թշնամիին դէնքերը, եւ միջանկեալ տարիներուն մէջ փնտռեցին անտեսանելի թշնամին յաջողութեամբ մը, որու պերճախօս վկայութիւն կու տան վերոյիշեալ վիճակագրութիւնները: Այս արդիւնքները ձեռք բերուեցան պատերազմի առողջապահական տնօրինութիւններուն եւ անոնց կիրառութեան խնամեալ ուսմամբ եւ պատերազմի դժին եւ բանակներուն մերձակայ տեղերուն ջուրին մանրէաբանական յոյժ կատարեալ քննութեամբ: Իւրաքանչիւր առողջապահական խումբի կարասիքին մէջ կը գտնուէր ջուր քննելու կազմածը, եւ իւրաքանչիւր հետագոտի կամ լրտես խմբակ իրեն հետ բժիշկ սպայ ունէր, որ կը քննէր զինուորներուն զործածելու ջուրը: Ի տես այն արտասովոր իրողութիւններուն, որոնք ի յայտ եկան իրեւ արդիւնք Հազարապետ Սիմէնի հետազոտութեանց, չափազանցօրէն խօսած չենք ըլլար եթէ ըսենք թէ իրաց այս վիճակին մէջ բժշկական մարմինը, բանակին օւրիշ ունէ՛ ճիւղի չափ, եթէ ոչ աւելի, ընելու զօրծ ունի պատերազմները շահելու եւ պատերազմի օտարախները մեղմելու համար:

ՇԱՀԵԿԱՆ ԵՐԿԻՐ ՄԸ

Ով որ Նոր Զեւանտա կ'այցեւէ, պիտի գտնէ թէ անոր մասնաւոր կերպով կը յարմարի ճշտ ի փոքուն Լատինական առածը. վասն զի հոն շատ բան կայ փոքրիկ տեղի մէջ։ Անոր 104,470 քառ. մղոնները կը բովանդակեն գեղեցկութիւններ, որոնք երկրագործական, բնական եւ հանքային գրեթէ անհաւատալի արտադրութիւններով անգերազանցելի են համայն աշխարհի մէջ։ Օքլեյտի մէջ, որ 67,000 ընակիչով քաղաք մըն է, մարդ կը տեսնէ թէ Ժողովրդէն մեծ մաս մը Անգղիացի եւ Սկոտլանդի է։ Փաղաքակրթութիւն, քաղաքավարութիւն եւ հիւրասիրութիւն կը տիրէ ամէն կողմ։ Հոչակաւոր ջերմակներու գաւառի ճամբուն վրայ կը գտնուի Հելվետիա, Ջայլամի ագաւակը, որ իր տեսակին մէջ ամէնէն մեծերէն մին է աշխարհի մէջ։ Այս ագարակին վրայ հինգ հարիւրէ աւելի չափահաս թռչուններ կան, որոնք յաճախ կրնան տեսնուիլ կառախուսմբէն, եւ կ'արածուին բլրին կողին վրայ կամ լոկի մնջիկ կը պտտին բլուրներուն գագաթը եւ անտաքերուն թեմքը կը նային երկաթուղւոյ կառքերուն վրայ։

Բոթորուա՝ ջերմակներու գաւառին կեդրոնն է եւ գաղութին առողջական եւ զբոսական վայրը ուր կը դիմեն այցելուներ։ Կառավարութեան ստացուածն է եւ անոր հսկողութեան ներքեւ կը գտնուի։ Հարիւր հազարաւոր տղարներ վառնուած են անոր ջուրերը օգտակար ընելու համար հարուստին եւ աղքատին միանգամայն։ Հոս է ընկալը Մաթիններուն, կղզիներու բնիկներուն։ Անոնք կը սիրեն այս տեղը։ Դարերով ընակած են հոս, իրենց կերակուրը եփելով եռացող աղբիւրներուն մէջ, իրենց լուացը հոն ընելով եւ դիւրակեաց կեանք մը վարելով։ Այցելուները կը զբոսցնեն շատ կերպերով, երգերով եւ պարերով։ Բոթոր գաւառներուն այդքնածինները պարը կը սիրեն, եւ Մաթինները բացառութիւն չեն այս մասին։ Անոնք կը պարեն ուրախութեան համար, կը պարեն պատերազմի համար, կը պարեն իրենց վիշտը ցոլցնելու համար։ Անոնց զլխաւոր պարերն ի Բոթորուա՝ են փոա, հաքի եւ թանճի։ Առաջինն է առնախմբութեան կամ զուարճութեան պար, երկրորդը պատերազմի պատրաստութիւնն է, եւ երրորդը մեռելաներու յիշատակի պաշտօնն է։

Ի Բոթորուա ջերմակները ակրոններով տեղ կը գրաւեն, եւ կայսերները (տաք ջուրի ցայտուն աղբիւրներ) շարունակ կը ցայտեն քանի մը ատնաչափէ մինչեւ հարիւրաւոր ատնաչափ բարձրութեամբ։ Դաղութին բոլոր հատուածներէն —

Աւստրալիայէ, Մեծ Բրիտանիայէ եւ Ամերիկայէ — այցելուներ կու գան այս ջերմակները։

Նոր Զեւանտա, իբրեւ հետաքրքրական իրերու երկիր, կը պարտենակէ բաներ որոնք չեն գտնուիր ուրիշ երկիրներու մէջ։ Ունի թեւ եւ ազի չուանցող հաւեր։ Չունի հիմա եւ երբեք ունեցած չէ օձեր կամ թռնաւոր սողուններ տեսնակէ։ Կղզիին նախնի օրերուն մէջ ամէն ապրող արաբած կը գտնուէր առանց զիրենք կորսնցընող թշնամիի։ Մոա, հսկայ հաւ իբր տառներկու ստք բարձր, կ'ապրէր եւ կը թափառէր խաղաղութեամբ կղզիներուն վրայ, առանց վրդովուելու կամ անհանգիստ ըլլալու մարդէ կամ գազանէ։ Ոչ թեւեր ունէր թռչելու համար, ոչ ալ պոչ՝ գործածելու համար կամ իբրեւ զարդ։ Մաթինները եկած են Փոլինեզիայէ, եւ մօտները ինչ կան անոնց առջեւ եւ այժմ անհետ եղած են։ Առանց պոչի բաղեր հիմա անգամ կը տեսնուին, եւ անտառին խորշերուն մէջ ճիւղերէն կը քննաւորուր ցերեկը, եւ կը պտտուի գիշերը, լոկի եւ գոգունի կերպով կը փնտռէ ճճիները որոնք իբրեւ կերակուր կը ծառայեն անոր։ Այս հաւը ընտանի խոշոր հաւու մը մեծութիւնն ունի։ Շատ մը թռչուններու բաղադրութեան կամ խառնուրդի կը նմանի։ Ունի այսինչ թռչունին աչքերը, ուրիշի մը կտուցը, ուրիշի մը վիզը, ունի մարմին մը որ կը թռչի քանի մը թռչուններու բաղադրութիւնը։ Թեւեր չունի։ Մարմինը կատարելապէս ողորկ է հոն ուր թեւերը պիտի գտնուէին։ Ազի չունի։ Ապահովութեան եւ փախչելու համար իր զօրաւոր օրունքներուն օրնթացութիւնն ունի։ Գոյնը, որ շատ կը նմանի թեւիներու եւ հողի, եւ օուր լսողութիւնը պաշտպանութիւն կու տան անոր։ Գիւղիները շատ բազմածին են։ Մաթինները զանոնք գիշերը կ'որոնեն։ Որոտողութեան համար չունեն եւ կերոններ եւ ջահեր կը գործածեն։ Դէպ ի լոյս կը հրապուրուին քիւրիները շուներու միջոցաւ, որոնք զգուշութեամբ կը հետապնդին անոնց։ Շան պարանոցի մանեակին քանի մը փայտիկներ կը կցուին, որոնք դետնին կը քսուին եւ ռոզացող ճճիներու ձայն կը հանեն։ Գիւղին լոյսին շառաւիղներուն կը մօտենայ, այն ատեն կը հետապնդուի մարդէն եւ չունէն, եւ դիւրաւ կը բռնուի։

ՔԱՐՈՋԱՅ ԺՈՂՈՎ

Այս տարի Մարգուանու մէջ հոգ. Ժողով մը տեղի ունեցաւ թեմին քարագիշներով։ Բաց ի տեղւոյն միախոնարներէն եւ Գօլէճին դատա-

տուններէն, Ալաշամէն վեր. Ն. Գուգուճագոյ-
լու, Ամասիայէն վեր. Մ. Տամպալեան, Աւ-
գաթէն Պատ. Յ. Պապաթինեան, Զիլէէն Պատ.
Գ. Թիւրաթեան, Իսթիլիէն Ափոթոլոս էֆ. Տիք-
թիօիօլոս, Կիւմիւշէն Լազարիտիս էֆ., Հէրէքէն
վեր. Ե. Անաստասիատիս, Մարգուանէն վեր. Գ.
Ապլահատեան, Պաֆրայէն Արմանակ էֆ. Տալզը-
րանեան, Սամսոնէն վեր. Բ. Պապաթոպուլոս,
Սիմ Հաճի Բէյօյէն յօգուածագիրն, Վ. Բէօփրիւէն
Պատ. Գ. Չաքարեան, Փաթապէն վեր. Ե. Թոմա-
իտիս, եւ արտաքոյ թեմերէ վեր. Գ. Տոմպալեան
Տրապիզոնէ, Անդրէաս էֆ. Իգնատիոսեան Պէյա-
լանէ, Բաւլոս էֆ. Բաւլիտիս Սարտովանէն, Եու-
աննիս էֆ. Անաստասիատիս Սէմէնէն, ընդ ամէնը
տասնընթեք քարոզիչ եկած էին: Անաթոլիա Գա-
լէճի եւ Աղջկանց գիւերօթիկ վարժարանի քննու-
թիւն եւ հանդէսներ աւարտելէ վերջ Յուլ. Յ. Կիւզ-
չարթի օր ժողովը իւր նիստերուն սկսաւ: Ամէն
առաւօտ ժողովը կը բացուէր աւուր պատշաճի
պաշտամունքով օրաց կը յաջորդէին իւրաքանչիւր
օր չորս կրօնական բանախօսութիւններ, առաւե-
լապէս բանախօսութիւն, երեսմակի միայն ուրիշ
եկեղեցական խնդիրներ:

Հինգշաբթի օր Տր. Հէրիք բանախօսութիւն
ըրաւ Քրիստոնէական գրականութեան վրայ եւ ի
մէջ այլօր թուեց ի մօտոյ Պայպըլ Հառուէ հրատա-
րակելի մի քանի գրքեր — Խաչըն Բէֆրի, Զինլի
Պիր Վաիզին Թէքէմէ ի Հալի, Քրիստոնէական
մը, Իլմի Հէյէթ Թրքատառ, Հայերէն Երգարան
մը, Վազ Բիթապը, եւն. Մր. Կէշլը, միօրեանարա-
կան դանձապետը խօսեցաւ Պօրտ Ընկերութեան
դրամական նպաստին նկատմամբ, թելադրեց օր
քարոզիչներ տնտեսագիտաբար ազդին եւ եկեղե-
ցիք պատրաստուին ինքնապահ ըլլալ քանի օր
Պօրտը հետզհետէ կը կարճեցնէ իր նպաստները:

Մր. Էլմըր տեղւոյո նորեկ միօրեանորը խօսեցաւ
կրօնական Դաստիարակութեան մեթոտներուն
վրայ, յետ օրոյ Փրոֆ. Յ. Յակօբեան Հայ Եկե-
ղեցւոյ հետ մեր յարաբերութեան վրայ բանախօ-
սելով ցուցուց թէ, թէպէտ մենք աւելի հիմնական
վարդապետութիւններով կը տարբերինք այն եկե-
ղեցիէն քան Հայ Հոռօմիներ եւ Կաթօլիկներ, օա-
կայն եւ այնպէս պարտինք օրով ու համակրանօք
վարուիլ իրարու հետ առանց հին անպէտ վե-
ճեր եւ անտեղի հակառակութիւններ յարուցա-
նելու պարզութեամբ ու քաղցրութեամբ ներկա-
յացնել Աւետարանի էական սկզբունքները:

Ուրբաթ օր. Մր. Չ. Բիկզ քարոզչաց խօսելով
ըսաւ թէ քարոզիչներ ըլլալու չեն եկեղեցւոյ դան-

ձապետ, ազգապետ, աշխարհային գործերու մի-
ջամուխ, պարտապան, եւ տեղէ տեղ շուտ
փոխուող, այլ պէտք է ըլլան աղօթքի մարդ,
աւետմանաբէր աշակերտ, բարեկարգութեանց հե-
տամուտ եւ Սուրբ Հոգով զօրացած մարդիկ:

Նիքոլաքի էֆ. խօսեցաւ եկեղեցեաց ինքնապա-
հուծեան նկատմամբ: Հաւատացելոյն առաջին
գործն է անձնուիրութիւն (Հոռվ. ԺԲ. 1), անօր
ամէն բաներուն վրայ գրուած ըլլալու է Սրբու-
թիւն Տեառն աւ նուիրուած Աստուծոյ: Տառա-
նորդի դրութիւն օրդեգրուելու է, բայց մենք
Հրէական պարտքէ աւելի Նոր կտակարանի ամէն
բան սիրով զոհելու սկզբունքով վարուելու ենք,
որ բուն նուէր այս է առ Աստուած:

Փրոֆ. Ե. Քաշիտիս խօսեցաւ մեր առ Յօյն
եկեղեցի յարաբերութեան մասին: Պարզեց անոնց
Սր. Գրոց հակաս վարդապետութիւններն եւ յանձ-
նարարեց օր քարոզիչք անոնց հետ միաբանած կէ-
տերէն սկսելով ցուցնեն ճշմարտութիւնները:

Երեկոյին քարոզիչք զանազան տեղերէ խիստ
հակիրճ տեղեկութիւններ տալին, մեծաւ մասամբ
քաջալերական եւ աւրախութեամբ լցին ամէն ե-
կեղեցառէրներուն սրտերը:

Շաբաթ օր Տր. Բիկզ բանախօսեց նիւթ աւնե-
նալով Աստուածաշունչ եւ Ներշնչութիւն: Ժերդ
Դարէ սկսեալ Սր. Դիրքն քննութեանց բովան-
դեց անցած է եւ վերջին դարերու մէջ ամէնէն աւե-
լի: Ըշմարտութիւն փնտռելու ոգին միշտ օգտա-
կար եղած է: Անով շատ թիւք գաղափարներ, ճա-
պատութիւններ ջնջուած են: Բայց ատոր մէջ
խիստ զգուշութիւն պէտք է, քանզի մարդոց ի-
րենց մտքի աւ զատողութեան ծայրայեղ կարեւո-
րութիւն տալը Բանապաշտական, Զգիտական եւ
այլ օթալ դրութեանց առաջնորդելով վնասակար
դեր խաղացած է ճշմարտութիւնը գտնելու խընդ-
րայն մէջ. զոր օրինակ Բարեշրջումը, Աստուծոյ
Բնութեան մէջ գործելու ակներեւ մէկ մեթոտն
է: Սակայն ատոր անճահ աւ ծայրայեղ գործածու-
թիւնը, եւ հակառակ իրականութեանց ամէն բա-
նի մէջ զայն յարմարցնելու մարդոց բռնազրօթիկ
ջանքերը անհիմն ու անոտի եզրակացութեամբ ու
յանքեք են: Իրենց անտեղի վերաբանութեամբ ու
թեթեւութեամբ արձակած հանգիտական վճիռնե-
րովն է օր ժաման Կ'ուրանան այսօր Աստուծոյ
գոյութիւնը տիեզերաց մէջ, կամ հրաշքներու կա-
րելութիւնը Բնութեան կարգի մէջ: Աստուածա-
բանական խնդրաց մէջ, ուր ամէնէն աւելի ակնա-
ծալից աւ զգուշաւոր քննութիւն կը պահանջուէր,
երբեմն յանդգնախօսներ ամէն հին տեսութեանց

վրայ արհամարհոտ աչօք նայելով նոր բան մը ըսած ըլլալու համար մտացածին վարկածներու դրու-
թիւն մը մէջտեղ բերած են Բաւուրեան, Աստու-
ածութեան (Երրորդութեան), Աստուածաշնչի,
եւն. վրայ, Այս կարգէն են Հին Կտակարանի մա-
օին բարձրագոյն քննադատից յախուռն ու ան-
պատկառ յարձակումները, որոնք բարեբաղդաբար
զիրար հակասելով կը չէզոքացնեն եւ անխափա-
նելի ճշմարտութիւնը վերստին կը փայլեցնեն:

Փրոֆ. Ե. Քսենիտիս մարգարէութեան վրայ
բանախօսութիւն մը ընելով բացատրեց թէ մար-
գարէք հարցուկներ չէին, ոչ ալ առաւելապէս ա-
պագայ գուշակողներ, այլ յաւէտ ճշմարտութեան
քարոզիչներ իրենց դարուն, Աստուծոյ պատգամ-
ներուն դեպքանները, Աստուածպետական վար-
չութեան մէջ բարոյական դիւանագէտներ էին ա-
նոնք, եւ բարձրագոյն առմամբ Աստուծոյ առ
մարդ օրրոյն աւետարանիչները: Այս դմարդ Աս-
տուծոյ մօտեցնելու, հաշտեցնելու նկատումով կը
նմանին Նոր Կտակարանի պաշտօնէից: Քահանա-
ութիւնը ջնջուած է, բայց ոչ մարգարէութիւնը:
Քարոզիչը լցուելու են անոնց ոգւով եւ ժողո-
վուրդն անտեսելու չէ անոնց հոգեշունչ գրգռը:

Արչակ էֆ. Տաղլեան խօսեցաւ Հոգեւոր Երա-
ժշտութեան մասին եւ ցուցուց թէ երգեցողու-
թիւնը պաշտաման կարեւոր մէկ մասն է: Հրէից
եկեղեցւոյն մէջ կար, ուրիշ կրօնքներու մէջ կայ:
Մենք արեւմտեան խազի դրութիւնը եթէ պիտի
օրգեզրենք, պէտք է անոր յատուկ սկզբանց հա-
մեմատ երգել: Քարոզչաց թելադրեց ձայնագրու-
թեան դաս տալ, երգիօն ունենալ եւ անկաշկանդ
երգեցողութեան համար ժողովուրդը յոտնկայս
երգելու վարժել:

Կիրակի օր կէսօրին վեր. Դ. Տոմպալեան քա-
րոզեց, երեկոյին Հաղորդութեան Սբ. Խորհուրդը
մատակարարուեցաւ եւ Սբ. Հուայթ քարոզեց:

Երկուշաբթի օր Սբ. Հուայթ ճառեց Կրօնքի
Փոքր Ասիա նիւթին վրայ: Յայտնեց թէ Քրիս-
տոնեայ այլեւայլ ազգաց մէջ կան կարգ մը երեւոյթ-
ներ, սովորոյթներ եւ սնապաշտական գաղափար-
ներ, որոնք կռապաշտական ծագումէ են ու պատ-
մական դարերու մնացորդ հին խմոր: Այս շարքէն
են Կոյս Մարիամի ծայրայեղ յարգանքը մինչեւ
որպէս թէ Երրորդութեան երրորդ անձին, Սբ.
Հոգւոյն տեղը անցած ըլլար, որ այս մնացորդը
կրնայ սեպուել Փոքր Ասիոյ մէջ ժամանակաւ տի-
րող շատուած ուհիներու պաշտամանց: Մատաղ,
հոգւոյ հաց, բանի մը վրայ կարգալ, փչել, թքնել,
եւ այլն, որքոց օգնութեան դիմում ու ուխտա-

գնացութիւններ, կնիքներով ու լաւաւորներով
բաղդահմայութիւն, մասնաւոր օրեր յատուկ լեռ-
ներ ելլել, երեքշաբթին ճամբորդութեան եւ
գործոյ սկսելու համար ձախորդ օր համարել
եւ այլն:

Տր. Թրէյսի ճառախօսեց Քրիստոնէական Կրօնի
կենդանութեան վրայ, զայն նմանցնելով հսկայ
ծառի մը: Փրոֆ. Ե. Քսենիտիս տեղեկագրեց Անգ-
ղիոյ մէջ Բէզուիքի հոգեւոր ժողովները, ուր Յու-
լիս ամսոյ մէջ բացօթեայ տեղեր մեծ վրաններ կը
բացուին ու ամէն յարանուանութենէ հաղարաւոր
հօգիներ կը հաւաքուին ու միաձայն կ'երգեն եւ
Անտրիւ Մըրրիի, Մայրրի, Մաքհրէկըրի նման հո-
գեշունչ աւետարանիչներ կը քարոզեն առաւօտէն
մինչեւ երեկոյ նոյն իսկ գիշերները: Ուղերձներու
սովորական նիւթերն են հաւատքով արդարացում,
հաւատացելոյն օտերը կեանքը, Սբ. Հոգւով լցուել,
օծուել, ի Քրիստոս յանձնուած կեանք, եւ այլն:

Երեքշաբթի օր Տր. Քրոֆօրտ խօսեցաւ Կիր.
Դպրոցի վրայ: Հիմա աշխարհի վրայ իբր Կիր.
Դպրոցի աշակերտ 25,000,000 հոգի կը յաճախեն,
ի Թուրքիա 20,000 հոգի ամէն կիրակի: Հոգեւոր
արթնութիւններ շատ տեղեր արգիւնքն եղած են
Սբ. Գրոց սերտիւ ուսումնասիրութեան: Այդ ու-
սումն պիտի տայ մեզ հոգեւոր եւ մտաւոր ոյժ եւ
յառաջդիմութիւն: Իրաւացի ցաւօք յիշեց Բողոք-
դեռատիներու տգիտութիւնը Սբ. Գրոց վրայ ու
անտարբերութիւնը հանդէպ կրօնական խնդրոց:

Փրոֆ. Յ. Մանիստան Մարգուանու ներքին
Առաքելութեան վրայ տեղեկագրեց: Այդ ձեռնար-
կը եօթնուկէս տարուան մէջ մուտք ունեցած է
278.54 Օսմ. ոսկի, որոյ 244.19 ոսկին Մարգուա-
նու ժողովուրդէն, 25 ոսկին միօրոնարաց ձեռք
դուրսէն, ու մնացեալը չըջակայ եկեղեցիներէ հան-
գանակուած է: Ամբողջ ելքն եղած է 267.46 Օսմ.
ոսկի, որոյ 256.38 ոսկին աւետարանչի մը, եւ
եկեղեցեաց պէտքի համար գործածուած է: Սըն-
տուկը պատրաստ դրամ 44.08 ոսկի: Դիտողութիւն
եղաւ որ չըջակայ եկեղեցիք պէտք եղածին չափ
չհագորդուած ու զրամապէս նպատակած չեն օոյն
ձեռնարկին: Ժողովին թելադրուեցաւ որ ներքին
առաքելութիւնը այս տարի աւետարանիչ մը գոր-
ծածէ, որ կապ մը պիտի ըլլայ եկեղեցեաց միջեւ
ու գրգիռ անոնց կանոնաւոր նպաստներուն: Ս.
Պատ. Պ. Ճէրրահեան օրոշուեցաւ այդ պաշտօնին
համար: Դործադրութիւնը յանձնուեցաւ արդէն
եղած մասնաժողովոյն:

Ազգապետարանի խնդիրը յուզուեցաւ: Յաւօք
յիշուեցաւ եկեղեցեաց անտարբերութիւնը, եւ

ազգապետարանի յատուկ տուրք մը կանոնաւորապէս չվճարելէ ծագած վնասներն, ու ամէն քարոզիչ յանձն առաւ իր ժողովրդին ճանչցնել այս պարտը: Ամէն տեղ օրինապէս կառավարութեան առջեւ ժողովրդեան ներկայացուցիչ, Պէրլու Ֆլէմ-դալը ունենալու հարկը տեսնուելով, յորդորուեցաւ որ Աւետ. ժողովուրդները իրենց ըուէրէք յանձնախումբ մը որոշեն, որոնք պիտի ընտրեն յարմար հաւատարիմ անձ մը եւ իրենց ու քարոզչին ստորագրութիւնը կրող գրութեամբ մը պաշտօնապէս ազգապետարանի պիտի ծանօթացնեն ընտրելուն անունը խնդրելով, որ ազգապետարանը աշխատի այդ անձին օրինապէս վաւերացմանը: Գարողաց Պէրլին համար ալ նմանօրինակ գրութիւն մը պատրաստուեցաւ: Յետոյ Տր. Րիկզ Մարդուանու Աստուածաբանական դպրոցի նկատմամբ տեղեկութիւններ տալով յիշեց վերջերս եղած մէկ քանի որոշումները պայմաններու մասին, թէ աշակերտք իրենց տեղւոյն հոգ. Միութեան յանձնաժողովէն կամ միսիոնարէն յանձնարարական մը պիտի ներկայացնեն: Իրենք գրելէ ընթացաւարտ ըլլալու են, կամ ընթացաւարտ չեղողները դոնէ հինգ տարու հոգի ըլլալու են որ բացառիկ կարգ մը կարենան կազմել: Առաջուց աստուածաբանական աշակերտաց ապրուստի համար տրուած դրամական նպաստը պիտի չտրուի ալիւս, միայն աղքատ աշակերտաց երեւնի գործեր պիտի յանձնուին, եւ ընդունելութեան ժամանակ յաջող ընթացքէն անցնող աշակերտին մրցանակ մը պիտի տրուի: Աստուածաբանական շրջանակը գրելէն պիտի անջատուի: Երրայեցերէն կամաւոր:

Չորեքշաբթի օր առաւօտուն Մարգուսեան երէցը վեր. Գ. Ապրահատեան քարոզեց եկեղեցեաց հոգեւոր գորութիւնը աւելցնելու միջոցներուն վրայ ու ժողովը մինչեւ կէսօր մասնաւոր խորհրդածութեամբ երգով եւ աղօթքով անցուց, որ այս մեծապէս նպատուեց հոգեւոր ուժի նորոգութեան եւ Տէրով ծառայելու եռանդուն օրոյ: Հաջորդ օրերն ջերմ փափաք յայտնուեցաւ օրն ժողովը ամէն տարի գումարելու իրր Պոնտական ճիւղ հոգ. Միութեան, որոյ խորհրդածութիւն ու բանակցութիւնը յանձնուեցաւ մասնախումբի մը: Երանի թէ այս տարւոյ բանախօսական ծրագրին վրայ աւելնար (ա) եկեղեցական գործառնութեանց եւ (բ) հոգեւոր գորութիւն արծարծելու այս երկու մասերն եւս, որպէս զի փոխանակ միակողմանի լինելու, համադրապէս օգտակար մի կրօնական ժողով ըլլայ ան յոգեւոր եւ

կեղեցեաց եւ աշխատաւորաց, որում ջերմապէս կ'ըզայ

Ա. Ս. ՏԱՐԱԿԵԱՆ

Սիւմ Հաճի Բէոյ

«ՀԱՅՐ ՄԵՐ»

Բ.

Նախորդով տեսանք թէ Յիսուս ինչո՞ւ կը հրամայէ Հայր անուանել զԱստուած, ինչպէս մեր հայրն է ան եւ ինչով կրնանք ճշմարիտ որդի ըլլալ անոր: Հիմա խորհինք նաեւ համառօտիւ թէ ինչ խորհրդաւոր նպատակ ունի Տէրունական հրաշալիօս Աղօթքին երկրորդ բառը Մեր: Այդ բառը տարօրինակ յատկութիւններ ունի: Կը թուի թէ կը խօսի, կը զգայ եւ կը կամի: Կը հաստատէ կամ կը ժխտէ, կը հաճի կամ կը խորշի եւ կ'ընդունի կամ կը մերժէ: Անիկա չախորժիր բնաւ մեծութենէ, բաժանումէ եւ պառակտումէ: Ի հաւանիք երբեք ինքնամոլութեան, չահախնդրութեան եւ փառասիրութեան, եւ ամենեւին չի կրնար համաձայնիլ նախանձու, ատելութեան եւ հպարտութեան հետ: Գամահանք, բամբասանք եւ թշնամանք չեն կրնար մատչիլ անոր: Կեղծիք, չղօմ եւ նենգ խոյս կու տան անկէ, եւ նախախնդ, կոխ եւ խաբկանք անծանօթ են իւրեն: Եւ դերանունը՝ անոր հակառակորդն, իսկ Տէր թիւը անհաշտ թշնամին է: Այո, այդ բառը կարծես միութեան եւ խաղաղութեան կը բաղձայ, անկեղծութիւն եւ կարեկցութիւն կ'ուզէ, խոնարհութիւն եւ վեհանձնութիւն կը պահանջէ եւ անձնուիրութիւն ու զոհողութիւն կը հրամայէ: Անիկա յայտարարն է պարտքի եւ պաշտպան իրաւունքի: Երկրաշափութեան մէջ՝ «Եղ Բէոյ», աճէպրայի մէջ՝ հաւասարութեան եւ թուաբանութեան մէջ՝ «Բաղձի» սերտ մտերիմն է: (Մարգկային) բնադիտութեան մէջ՝ անդրադարձութեան, արտահոսիչ գորութեան եւ ծաւալման օրէնքներուն ջատագով, ինչպէս նաեւ քերականութեան մէջ յոգնակիի ջերմ ընկեր կը գտնուի: Իսկ իրաւագիտութեան՝ օրէնք եւ քաղաքական անտեսութեան դատարար ի՞նչ կը կոչէ, եւ ընկերաբանութիւնը Մայր կ'ըսէ անոր: Բայց փութանք ըսել թէ մեր նպատակէն բոլորովին դուրս է այս բառին ամէն յարաբերութիւնները եւ դադարեալներն ու զգացումները մանր քննել եւ ցուցնել հոգ, այլ վերի վերոյ ակնարկ մը նետելով՝ մասնակի դիտողութիւն մը կ'ընենք միայն: Ուստի, մէկ խօսքով, յառաջդիմութիւն եւ բարեկեցութիւն անոր ծնունդն են կամ անկէ կը սերին:

Արդարեւ այդ բառը լո՞ւն կը վարդապետէ թէ

այն ամենակալ երկնաւոր էական ոչ թէ այս կամ այն անհատին, այս կամ այն երկրին եւ այս կամ այն ազգին, այլ ամէնուն գործադուլ չայրն է, եւ մեծ թէ փոքր, հարուստ թէ աղքատ, ծեր թէ մանուկ, գիտուն թէ անգիտ, ամէնքն ալ հարազատ զաւակներն են անոր: Անիկա այնպէս կը օրէն եւրօպացի մը ինչպէս եթովպացի մը, եւ այնչափ կը գուրգուրայ Ամերիկացիի մը՝ որչափ Ափրիկեցիի մը վրայ: Անոր առջեւ ճիշդ խտրի ոչ Հրէի եւ ոչ Կոպպաշտի, ոչ արուի եւ ոչ իգի: Այդ բառը կը օտարացնէ թէ ամբողջ աշխարհ օրիշ բան չէ, բայց եթէ ընդարձակ տուն մը միայն, բովանդակ մարդկութիւնը՝ մեծ ընտանիք մը, եւ իւրաքանչիւր անհատներ՝ անոր մէջ հաւասարապատիւ անդամներ, որոնց միակ հասարակաց հայրն եւ գերագոյն պետն է երկնքին մէջ: Չի կայ մէկը որ գտնուի այս ընտանիքէն դուրս եւ համայն մարդիկ եղբայրներ ու քոյրեր են իրարու: Եւ ժամանակով ու միջոցով օրքան հեռու ալ գտնուին անոնք, կամայ ալ կամայ, գիտակցաբար թէ յանգէտ, կ'օգնեն իրարու եւ առանց բացառութեան կ'օգտին իրարմէ: Ոչ Սոկրատ՝ ժամանակի մը եւ ոչ Կուլթէմպերի միջովայրի մը կը պատկանի: Փասթէօն՝ քաղաքի մը եւ Էսթաբլի մը միայն բարերարը չեն: Նեւտոն՝ բոլոր աշխարհի քաղաքացի եւ Յուլիոն ընդհանուր մարդկութեան ազգակից է: Երբ գրագետ մը իր խցկին մէջ կը խօսայ, երբ երկրաչափ մը իր կարկինը կը գործածէ, եւ երբ բնագետ մը իր փորձերով կ'ըզաղի, անոնցմէ ոչ մին կը տքնի անձին օգտին համար: Նոյն իսկ Սիպերիացի մը Անգլիացույ մը մուշտակը հոգալու եւ Դերմանացի մը Եգիպտացույն մեքենայ պատրաստելու կ'աշխատի, Փրանսացի մը Տաճկաստանցիին հաշուետ եւ Չինացի մը Ռուսիացույն թէյը կը հայթայթէ: Հօվիւր՝ վաճառականին, երկաթագործը՝ երկրագործին համար կը ջանայ: Ամէն օր ինչ որ ալ ըլլայ իր արուեստը կամ առաքելը՝ կը ծառայէ ուրիշներուն եւ կը վայելէ անոնց աշխատութեան արդիւնքը: Ուստի ընդհանուր մարդկութիւնը կը կազմէ պատկառելի ամբողջութիւն մը կամ բազմանդամ ընկերութիւն մը, որուն մէջ ոչ ոք կրնայ առանձին ապրիլ առանց ընկերին օգնականութեան եւ ամէն մարդ ամէն մարդու կը կարօտի. որ ամէն կերպով կը լեցնէ ամէն անհատի բազմապիսի կարօտութիւնը եւ կ'ապահովէ իւրաքանչիւր անդամի գոյութիւնն ու բարօրութիւնը, եւ որուն մէջ այս հաւաքական թէ անհատական նպատակներու արժանի ըլլալու համար ամէն ոք պարտի իւրօրոքն իրարմէն ըլլալ անոր

կամ անոր մէջ եղողներուն եւ չխտրել անոնցմէ եւ ոչ մին, զի չի կայ մէկը որ ընկերակից չըլլայ եւ ոչ ալ տարբերութիւն կայ անոր անդամներուն միջեւ: Այո, այդ մեծ ընկերութեան մասնակից ըլլալով՝ անոր շահէն բաժին ունենալու համար նախապէս պարտի ամէն մարդ վճարում մը ընել շարունակ, դրամագլուխ մը տալ անոր՝ այն բանէն զօր ունի: Այդ դրամագլուխը կրնայ ըլլալ մարմնաւոր կամ հոգեւոր, նիւթական կամ բարոյական, գործնական կամ մտային, առաւել կամ նուազ՝ իւրաքանչիւր անձի կարողութեան եւ արժանիքին համեմատ, զի ճորտ մագլում աւանդեցաւ՝ առաւել եւս պահանջեցին ի նմանէ:»

Արդ ինչ որ ալ ըլլայ քու առաքելդ եւ բնականաւոր, միտքդ պահէ յարաժամ թէ «Ամենքին դուք եղբարք էք, զի ձեր մի է հայր՝ որ յերկինսն է:» Համայն մարդիկ չնման են միեւնոյն կոճղին վրայ բուսած ոտներու կամ միեւնոյն բունէն ելած ցողուններու,» եւ դուն եւս՝ իբրեւ անդամ մարդկային ընկերութեան՝ այս յաղթ մարմնոյն մէկ գործարանն ես: Ունիս դուն ալ պաշտօն մը անոր մէջ, ունիս եղբայրսիրական պարտքեր առ ընկերներդ, ինչպէս նաեւ անոնք՝ առ քեզ: Ձեռնառու եղիր անկեալին, պաշտպան՝ այրիին եւ ապաւէն՝ որբին: Օգնէ թշուառին, ողորմէ աղքատին եւ տուր կարօտեալին: Տգէտը լուսաւորէ, վշտացեալը մխիթարէ եւ հիւանդը դարմանէ: Վերջապէս «սիրէ զընկերք յիբրեւ դանձն ք»,» եւ այս ամէնը ըրէ ոչ միայն բարեկամներուդ, այլ նոյն իսկ թշնամիներուդ նկատմամբ, քանզի անոնք ալ միեւնոյն հօր զաւակներ, միեւնոյն ընտանիքի անհատներ, միեւնոյն ընկերութեան անդամներ, ուստի եւ քեզ հարազատ եղբայր եւ հաւասար ընկեր են: Ասոր համար օրինակ առ քեզի ամէն բանի մէջ Աստուածօրդին կեանքը, որ անարգ մահով վճարեցաւ ոչ թէ զինք օրօղ, այլ ատօղ, թշնամանօղ, խաչօղ մարդկային ազգին հոգ. փրկութեան համար: Եւ ահա յայնժամ ըստ արժանւոյն ըմբռնած եւ կատարած պիտի ըլլաս երկրորդ բառն «Հայր մեր»ին, տեսնուեսոյց, սքանչելախօս առ զօթքին: Սքանչելախօս արդարեւ, վառն զի՝ ինչպէս առաջ ալ ըսի՝ ողջոյն կրօնքը բովանդակուած է այս երկուքին մէջ. «Հայր»,» ահա օէր առ Աստուած. «Մեր»,» ահա օէր առ նմանն: «Հայր»,» ահա առաջին չօրսը Տաճկաբանային. «Մեր»,» ահա մնացած վեցը նոյն պատուիրանքներուն: «Հայր Բեր»,» ահա համայն օրէնքը, ահա ամբողջ Քրիստոնէութիւնը:

Տա՛ր երկինք զի արժանաւոր ըլլար ամէն շուրթի:

որ կ'արտատանէ Աւետարանի այդ ջուխտակ գոհարը :

Գոնեա

ՍՈՂՈՄՈՆ Յ. ՆԵՎԵԷԼԻՆԱՆ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

2.

Ընթանի՛ք լեռնալի՛ք Դեբն ընկերութեան ձեզ

Այս նամակով կ'ուզեմ, յարգելի ծնողք, ձեր հետ քիչ մը խօսի՛ր՝ ձեր կազմակերպած ընտանիքներուն համայնքին հետ ունեցած կենսական յարաբերութեանը վրայ :

Ընտանիքն՝ մարդկային ընկերութիւնը կազմող հոյակապ շէնքին խարիսխն է : Որչափ որ զգուշութեամբ դրուի այս խարիսխն, նոյնչափ ալ հաստատուն կ'ըլլայ ընկերային կազմակերպութիւնը : Խախտէ՛ այս խարիսխն, եւ ահա հանուր մարդկային ցեղի ճարտարակազմ շէնքն կը խախտի եւ կը խորտակուի : Ըսել է թէ՛ մարդկային ընկերութեան կեանքն ու գոյութիւնը կախում ունի զայն կազմող ընտանիքներէն : անանկ որ ընտանիքին անկումը մարդկային ընկերութեան անկումն է, ընտանիքին դարգացումը անոր զարգացումն, եւ ընտանեկան յարկի բարեշրջումն համայն մարդկային սեռի բարեշրջումն է :

Ասոր լաւ մը համոզուելու համար երբ դարեւրու ընթացքին մէջ ետ երթալով՝ քննենք եղածները, պիտի տեսնենք թէ, երբ ընտանեկան հաստատութիւնն խախտու, երբ ամուսնական, ծնողական եւ օրդիական յարաբերութիւններն քայքայուեն վիճակի մը մէջ էին, յայնժամ մարդկութիւնը թէ՛ մտաւորապէս եւ թէ՛ բարոյապէս վատթարացած էր : Ընտանիքն եղաւ մարդկային սեռի փրկարանն, քաղաքակրթութեան օրրանը եւ բարոյականի պաշտպանը : Արդարեւ ընտանիքն է մարդկային ցեղի մի միակ Բեթէլ, Երէկոյ Դոմոն, Աստուծոյ Գոնն, ուր մարդ աշխարհիս աղմուկներէն եւ փորձանքներէն հեռի խաղաղութիւն եւ երջանկութիւն կը վայլէ : Ազնիւ ծնողք, ձեր ընտանիքներն վերոյիշեալ հանգամանքները մատակարարող տեսակէ՛ են, ձեր կազմած ընտանիքներն կը ծառայեն իրենց օրհնեալ նպատակին, կը տարեն՝ տիեզերական քաղաքակրթութեան, աշխարհի ապականութեանց մէջ կը ներկայանան իրեն փրկարաններ եւ բարոյականի պաշտպաններ : Ձեր տուններն կրնան Բեթէլ կոչուի՛ր՝ օրու լուսաշող օսնդաւիտէն ձեր սերունդն առաջնորդուի դէպի Աստուծոյ գահն :

Յաւով օրտի կ'ըսեմ թէ՛ ձեզմէ չատերը ստիպուած են պատասխանել ձեզ : Ուստի քանի որ

ընտանեաց դերն այսքան վճռական է, օրքան անհրաժեշտ է որ անոնք իմաստութեամբ կազմակերպուած ըլլան եւ իրենց վեմնապատակին նուիրագործուած : Ո՛րքան անհրաժեշտ է որ ծնողք ճանչնան իրենց քաղաքակրթիչ զօրութիւնն : Սակայն ցաւալի է որ ծնողք քիչ բացառութեամբ անհոգ եւ անտարբեր կ'ապրին, իբր թէ ընտանիք կազմել առեղծուած մը ըլլար, իբր թէ հայր կամ մայր ըլլալ, անմահ հոգիներու դաստիարակ ըլլալ, շատ աննշան բան մը եղած ըլլար : Ծնողք իրենց տգիտութեամբ մարդկութիւնը օրքան մեծ եւ անտուժելի կորուստի մը կը մատնեն : Ոչ մէկ աղէտ ու համաճարակ մարդկութիւնը այսքան մեծ զրկանքի ենթարկած է՝ օրքան ծնողաց պարտազանցութիւնը : Ծնողք իրենց զանցառութիւններովը տունը թշուառանոց մը կ'ընեն, յաճախ իրենց անխոհեմ ընթացքովը կը քաշվարեն ամէն զեղծում, պաղ վերաբերումով մը կը թոյլատրեն որ ընկերային ամէն տեսակ չարեաց եւ մոլութեանց սերմերը ապրդին եւ օրքապղծեն այդ նուիրական յարկն : Ճղճիմ, հաշմոտ, խելագար եւ անբարոյական ծնունդներով կը վատասեռեն ապագայ սերունդները եւ կը կողոպտեն համայնքը : Երբ թափանցեա ընտանեկան խաւերուն, անանկ աղէխարչ տեսարաններու, անանկ քառմնելի ոճիրներու կը հանդիպի որ արիւնդ սառ կը կտրի, օրտդ կը ճմրի, ջիղերդ կը պրկուին եւ ամբողջ էութիւնդ սարսուռ եւ օոսկում կը պատէ : Այսպիսի ընտանիքներ բառին լայն առումովը ապանդանոցներ են, ուր ամէն օր թանկագին կեանքեր, ծաղիկ ձիրքեր եւ մատաղ ոյժեր կը փճացուին անխնայ :

Արդարեւ ծնողական տգիտութիւնը «չլէսադոմ» է աշխարհի բոլոր թշուառութեանց, Յարգելի ծնողք, կը խնդրեմ չի ցաւիք ինծմէ՛, միտք չունիմ ձեզ վշտացնելու : Եթէ իբրեւ անհուն խնամով եւ զոհողութեամբ մեծցած զաւակ մը՝ չպանծացնեմ ծնողաց անձնուէր հոգածութիւնն եւ այսօր հրապարակաւ զանոնք քննադատեմ՝ աշխարհիս ապերախտագոյն անձն կ'մ : Սակայն ոչ, նպատակս այդ չէ, այլ ձեզմէ չատերուն պարտազանց ընթացքը տեսնելով՝ անոր դարման մը տանիլ եթէ երեք հնար է : Կ'ուզեմ ձեր պարտազանցութեան դառն արդիւնքներն՝ անանկ վառ գոյներով նկարել ձեր աչքին առջեւ որ դուք անձամբ դատէք եւ խորհիք : Երանի՛ թէ կարող ըլլայի բարեմաղթութիւններով լի օրտիկս բանալ ձեզ որ տեսնէիք թէ ի՞նչ ազնիւ իղձեր ունիմ ձեր զաւակաց համար : Սակայն Բնութիւնն ինձ չէ շնորհած այդ պարգեւն : Երբ դրած տողերս աչքէ կ'անցնեմ, կը տեսնեմ որ

տակաւին չեմ արտայայտած այդ բանն որ կ'ուզէի, չեմ գտած այդ բանաձեւն որ կրնար մտքիս ճշգրիտ թարգմանը լինել :

Արդ, ով ազնիւ հայրեր ու մայրեր, օվ ընտանեկան ուրբ խորանի քահանաներ, պահիկ մը կեցէք ու կշռադատեցէք ձեր պատասխանատուութիւնը : Կը խնդրեմ, մի մօտենա՛ք այդ ուրբ յարկին մինչեւ որ ձեր կոչման նուիրականութիւնը չհառնաք, մի կոխէ՛ք այդ հաստատութեան չեմին վրայ, քանզի «առք է այն տեղն» ուր կը կոխէք : Սուրբ են այն հոգիները որ ձեր հոգածութեան յանձնուեր են, ուրբ է ձեր կօչումն եւ Ամենասուրբ է այն որ ձեզ կը հրաւիրէ : Ուրեմն ինչպէս կրնաք անտարբեր եւ անհոգ ըլլալ դողցէք, պատկառանք վարուեցէք այս օրբութեան եւ վսեմ ներկայութեան առջեւ, քանզի Անիկա պիտի պղծէ զայն որ կը պղծէ իր տաճարն, քանզի Անոր ներկայութիւնը մաշող կրակ է, եւ կ'անարգէ զանոնք որ զինք չեն փառաւորեր :

Երկիւղածութեամբ մտէ՛ք, այդ նուիրական տաճարը, ինքզինքնիդ նուիրագործեցէ՛ք հոն, ի բաց թօթափեցէ՛ք բոլոր խաւարին դործերն, արտաքօնեցէ՛ք ամէն աղտեղի խորհուրդ, ամէն պիղծ շարժառիթ, ամէն անպարկեշտ վարմունք, եւ Բրիտանոնէավայել կենցաղավարութեամբ բարոյական կենսատու մթնոլորտ մը տարածեցէ՛ք այդ սուրբ հաստատութեան մէջ, ուր ամէն բան միայն բարին ներշնչէ ձեր զաւակաց, ուր ամէն բան միայն զԱստուած փառաւորէ :

Հայէպ

ՆՅՈՒՐԵԱ Ս. ԴԱԻԹԵԱՆ

ՍԱՆ ՖՐԱՆՍԻՍԿՈՒ ՍԱՐՍԱՓԻՆ

1906 Ապրիլ 18ը Ամերիկայի եւ լախարհի պատմութեան մէջ նոր ու ահաւոր էջեր լեցուց : Առաւօտուն, ժամը 5ը 13 րոպէ անցած, Սան Ֆրանսիսքոյի կէս միլիոնի մօտ բնակչութիւնը քունէն ընդօտ զարթեալ Բնութեան անակնկալ մէկ աղաղակով, որ երկրաշարժային ահեղ ցնցումներով կ'արտայայտուէր : Այլ քնանալ կարելի էր միայն գերեզմանատանց բնակչութեան եւ մօրֆինաթուրմ դեղնադոյն Մոնկոյին :

Ցունցեցով մը արթննալ եւ անձով ու մահճով, տունով ու դրացնութեամբ, քաղաքով եւ դրուածքով մոլեղին տարուբերումներու մէջ գտնուիլ երեւակայէ, եւ գօւցէ կարելի կ'ըլլայ գծել դէպքին օարօտիի չափը : Դուրս ելլել, բացը օուրալ պէտք է ուրեմն Տունը, մինչեւ հիմա պատասպարան եղած, ձգել եւ փութով անկէ հեռանալ պէտք է : Այն հիմա կրնայ ռեւէ վայրկեան գերեզման դառ-

նալ : Քանի մը երկվայրկեան, եւ ահա կը տեսնես քաղաքին ամբողջ բնակչութիւնը փողոցները թափած : Այդ մեծամբօխ բազմութեանը մէջ ցանցառ է լման հագուած անձերու թիւը : Ոմն բեկոտն կամ զլխաբաց, ուրիշ մը բազկամերկ ու կրծքաց, գիշերանցով կամ շրջագգեստով, տաքատով կամ վերարկուով մը, վերջապէս ըստ բաղդի տունէն արձակուած, փողոցներու վրայ ու բացերը կը կենան ահէն գունաթափ, տեղին օովորական քամիէն սարօսափահար եւ շփոթութեամբ պաշարուած : Պահէ մը երկրաշարժը ա'լ մեռած էր գրեթէ, եւ ընդմիջաբար զգացուող ցունցքերը անօր մահուան գալարումները կը համարուին : Անցաւ երկրաշարժը — երանի՛ թէ իսկապէս անցած ըլլար — բայց իւր աւերումի օյժը, աւելի ահարկու երեւոյթ մը օտեղծած, կարծես դժօխք մը մեր վրայ կը բերէր :

Դժօխային կրակէ մկրտութիւն մ'էր որ պիտի կրէինք շուտով : «Կրակ» ազդարարող զանգակներու ձայնը եւ հրշէջ մեքենայից կառքերու վազքի աղմուկը անդրանիկ նշանն էին անօր : Ինքնաբերաբար ամէն աչք սեւեռեցան հոն, ուր մօլխ մը յանկարծ երեւցաւ եւ ամէն երկվայրկեան կրկին լեցունութեամբ ու մթութեամբ վեր կը ծառանար : Կրակ, բայց ծաւալեալ, ընդհանուր կրակ : Հիմա հսկայ բոցեր են որ տառնեակ դիրքերէ վեր կ'երկրնան եւ քաղաքին տիրել կ'ուզեն : Այն հսկայ կրակին դէմ կռուելու համար դրացի քաղաքներ հեռագրալուրեր հասան եւ Օզլընտէն, մենէ ծովածոցով բաժնուող մերձաւոր քաղաքէն, շուտով գտնուած ջրհան ու հրշէջ մեքենաները եւ մեքենագործները եկան տեղական ուժին միացան : Կոիւ. բայց կրակը նահանջել չգիտեր, յառաջանալ ու աւերել է իւր գործը : Մոններու երկայնութեամբ, երբեմն միջոցներ ձգելով, հրեղէն գօտի մ'է որ կու գայ կապել քաղաքը, տակաւ ընդարձակելով ալ ու ձախ ու գոցելով քաղաքին երկինքը մօլխերու ամպացումով եւ բոցերու լեռնակամարով մը : Քաղաքի այս ահելի դրութիւնը նոյն պահուն յիշեցուց 1871ի Շիքսօի եւ 1904ի Պալթիմորի մեծ հրդեհները, ու մտքերու այս վերյիշումը աւելի արհաւիրք կը բերէր : Կռուիլ, կռուիլ պէտք էր միայն : Կռուիլ հազարեւմի աննպաստ պայմաններու ներքեւ եւ, որ աւելի վրդուղի ու վնասիչ պարագան էր, ջրոյ խողովակներու պայթումն ու կոիւր զեպէլ պահ մը ետք անոց դատարկումն էր : Քաղաքին ջուրէ զրկուելու լուրի տարածումը մահուան չափ տխուր ու օուր հնչեց ամէնու ականջի : Զուր, կրակին դէմ կենալու համար : Զուր, արագահա ծարաւը մարեա-

լու եւ հազարաւոր մանկանց կաթի տեղ ծառայեցնելու համար :

Կրակը սանձարձակ ու վստահ կը քալէ : Մարդկային մտքին ու ձեռք բերուած ամենածայրահեղ, կտրուկ ու վերջին միջոցները ուրեմն գործածել պէտք է : Ու տես ինչ հակադիպութիւն է որ կը ծնի : Աւերում գործելով աւերումը կեցունել : Ահագնադորդ պայթում կը լսուի . կարծես նոր չարիք մ'է որ կ'աւելնայ : Բայց անմիջապէս հասնող լուրը վախի տեղ փոքր յոյս մը կը բերէ : Պայթումներու զօրեղ ձայնին հետ կրակի վայրէն , օդը շլացող շէնքի քարերու եւ փայտերու բեկորներ ու քիւրաւոր օլաքներ էին որ երեւցան եւ վարթափելով մուխի օւ մշուշի մէջ թաղուեցան : Այո նոյն կրկնութիւնները կ'ըլլային այնքան յաճախ որքան արագ որ կարելի էր մասնագէտ վարպետներուն ձեռքով : Հասարակաց պարտէզները ապաստանող խռնամբօխ բազմութիւնը , ինքնագիտակցաբար կամ զօրաց ու ոտիկանութեան ազդարարութեամբ հետզհետէ , պարտեալ բանակի մը պէս ետ ետ կը նահանջէր : Հեռուն , վերերը ապահով կարծուած վայրերը կ'երթային լեցունելու : Ամէն ոք , այլեւս իւր վիճակին անապահով ըլլալուն գիտակից , կը ջանար բան մը առած , ազատած քայլել . մըջնային յարատեւ ճգունք մը ցոյց կու տային աղքատ , հարուստ , թուրծն օւ փափուկն , գործաւորն ու գործատէրը , սոքան ու գիտնականն , ծերն ու մանուկն , երիտառարդն ու մինչ իսկ երախան , որ իւր փոքրիկ կառքին մէջ կապուած շուրջը լեցուն ծրարներ կը կրէր : Մարդիկ թէ անասունք անօրինակ բռնակրութիւն մը ունէին : Քաղաքի բլրային դրուածքի մագլցող փողոցները աւելի կը ծանրացնէին այս տաժանքը : Ասնել փախչելու համար դուրս թափուած իրեղէնները իրարու խնամքին յանձնած , հետաքրքիրները կրակի վայրը կը վազէին մօտէն աւելի օրոշ դիտելու հոյ հրեշային արարքը : Հօն բազմայարկ մեծատարած հրաշակեցանքը , պալատազարդ պանդոկները , մեծամեծ ու համբաւաւոր պաշտօնատեղիները , լի ու ճօխ վաճառատունները , մեծաքանակ փաքարքանակ տաեւտուրի հաստատութիւնները , հարուստ դրամատունները , ամէն կարգի խանութ ու կրպակ առաջին օրուան գեհնի մը օտտակութիւնը կրող կրակի մը կերակուրն էին :

Չարաղէտ դէպքի առաջին օրուան իրիկուան պահն էր . ու կրակը աշխարհի էն ճօխ առեւտրավայրերէն մին մահացու բոցերով այցելած , մուխի ու մօխի օեւ պատանքով մը դայն պատած , հիմա կը կոխէր բնակավայրերը : Անոր այս այցելու-

թիւնը մեղուատան մը կրած անահնկալ յարձակումին կը նմանէր : Գիշերը վրայ կու գար եւ , հակառակ ցերեկը տածուած յոյսերուն , կրակին դէմ մղուած կռիւը եւ ոչ մի յաջողութիւն չէր գտած : Կրակի գլխութեան յանձնուած էինք , թէեւ կըռուողները դեռ իրենց պաշտօնին բոլորովին հաւատարիմ էին : Քաղաքին լոյս տուող թելերը ցամքած էին եւ ահաւոր գիշեր մը կ'օպատուէր : Բայց ցերեկէն գիշերի անցնելու փոփոխութիւնը հաղիւ զգացուեցաւ այն համածաւալ բոցավառութենէն , որ մանաւանդ դէպ ի հաբաւային Ս . Յրանսօքօ , կրակի ծովացում մ'էր , որու ահեղ ալիքները անձայր բոցերն էին : Առաջի ցերեկին հրդեհի պատճառած կորուստը քաղաքին ամբողջ բնակչութիւնը գլխէն հարուածեց , ի պառ ջնջելով անոնց ապրուստի միջոցները : Բայց դեռ շլացումը կատարեալ չէր . երբ կրակին իրենց բնակարաններն կ'օխելու յոռի դիտումը նկատեցին , ա'լ ճամէն ինչ կատարեալ է՝ ըսուեցաւ :

Լճում , լճում ուրեմն . մեկնում այն տուններէն ու յարկերէն որոց ներքեւ երջանիկ ընտանիք կազմեր էին , օրօք իրենց ապահով ապաստանը եղբւր եւ դեռ աշխատանաց հարստութիւնը կը կրէին : Դուցէ որ մը անոնց դառնալ կարելի է . բայց հօն մօխային փճացում մը ու գերեզմանային լռութիւն մը պիտի տեսնուի : Այս զարհուրելի երեւոյթին բերած մտքի ու օրտի չարչիւղ յղացումներուն ենթակայ ամէն ոք բաղդին գծած անորօշ շաւղէն կը քալէ , ինքզինք ա'լ իւր ինչքէն աղատած , օրերի օակաւ առարկաներուն լծած կամ անոնցմով ծանրաբեռն :

Ինչ անահնկալ , ինչ չար դիպում , օրը օրին կը յաջորդէ : Նոր օրուան մը ցերեկին մէջ ենք . իսկ աւերը աւելի ընդարձակ , կրակը աւելի տիրական կ'երեւի : Դրդուեալ տարրերու անխղճութիւն մ'է որ կը տրորէ ընդհանրութիւնը : Ու օվ պիտի առաջն առնէ ինքնածին չարիքին : Ո'վ կասեցնէ վտանգը , դարմանէ հիմա ընդհանուրին զգացած բազմադիմի կարօտութիւնը : Առտուած իմ , ինչ օրհաս :

Քաղաքին թաղական մասը , ուր աւելի փայտաչէն շինուածքներ կան եւ օւր արդէն գիշերէն կրակը կ'օխած էր , աւելի արագ կ'աներեւութանար բոցերու ընթացքին ներքեւ : Քաղաքէն դուրս , բոլորովին բացերը . հօն միայն խուճափումը կատարեալ կրնայ ըլլալ , եւ արդէն ծովեզրին վրայ բացերը կը տեսնուին տակաւ բարդուող փախտաւ կանները ու ուրիշ հազարաւորներ ալ կ'օլըն կեյ՛Քարէր , քաղաքէն դուրս , աշխարհի ամենամեծ ու

ամենագեղեցիկ պարտեզներէն մին, Փըրֆէթօ, քաղաքէն դուրս, տեղական զօրանոցի վայրը, եւ թէկէկրաֆ Հիլը, այդ անունը կրող ծովեզրին մօտ բլուր մը, երկարող ճամբաները տաժանելի ու բռնի ուխտագնացութիւն մը կը կատարեն: (Շարունակելի)

Ֆրէզնօ, Քալ. Մայիս

ԼԵՒՈՆ ՅԱՐՈՐԱՆ

ԸՆԹԱՑԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԸ

Գոյէճնեք իրենց ընթացաւարտներու վկայականները բաշխելէ մէկ երկու շաբաթ առաջ անոնց արձակուրդ մը տալ սովոր են: Այդ արձակուրդը հոս Ե. Գոյէճի մէջ հանդիսաւոր կերպով մը կը կատարուի: Մինչեւ այն օր ընթացաւարտներու դասերու հաշիւը գրեթէ փակուած կ'ըլլայ: Անոնցմէ իւրաքանչիւրն իր կարգին ուսանողական կեանքի փորձառութիւնէն յօգուտ դպրոցին եւ ուսանողաց խրատականներ եւ թելադրութիւններ օրեր առաջ արդէն խօսած ու աւարտած է: Այսօր ալ մեկնումի հանդէսն է որ կը կատարուի: Անիկա զուտ դպրոցական է, հառարակութիւնը գրեթէ բաժին չունի:

Արձակուրդի այդ պահուն, ըստ սովորութեան կէսօրէն քառորդ ժամ առաջ, մեծ եռուզեռ մը կայ գոյէճին շուրջը: Երկուսն ուսանողներու հոսանք մը կու գայ ընտել գոյէճի ընդարձակ օրահը: Շէնքին բակէն մինչեւ օրահը տեղ տեղ ծաղիկներու թաղարներ, դալարիններով հիւսուած կամաքներ, վարդերու փունջեր կը պնդադարձնեն այն անցքը ուսկից պիտի մեկնի ընթացաւարտներու խմբակը: Գոյէճը խայտանք մը ունի այն օրը: Ութեակ մը ուսանողներ, իւրաքանչիւրն ի ձեռին վարդափունջ մը ունենալով ծափերու զղրղիւնին մէջէն ներս կը մտնեն գրաւելու իրենց տեղը՝ դալարիններով կամարուած եւ ծաղիկ թաղարներով եզերուած բեմին վրայ: Հոն են անոնք, լրջութեամբ բազմած իրենց տեղերը, ամէնքն ալ գրեթէ յաջողակ ուսանողներ: Անշուշտ հանդիսականներ իրենցմով եւ իրենք ալ անոնցմով զոհ են: Գոհունակութեան եւ խնդակցութեան այս պահուն չեմ գիտեր ինչ կ'զգան ու կը խորհին իրենք ու հանդիսականներ: Իսկ ես կը դիտեմ զանոնք ու կը մտածեմ իւրովի, ինչ ճակատագրուած է անոնց համար գործի կեանքին մէջ: Հոս ամէնքն ալ հաւասար գետնի մը վրայ կը գտնուին, նոյն աթոռներու վրայ բազմած են, նոյն յարգանքը կը վայելեն եւ քիչ օրերէն նոյն վկայականն է որ անոնց պիտի յանձնուի: Անոնք նոյն տեղէն յաջողելու նոյն յօսովն ու ակնկալութեամբ կը մեկնին: Բայց վաղը ինչ պիտի ընեն եւ ինչ պիտի ըլլան, արդ-

եօք գործի կեանքին մէջ նոյն բարձրութեան պիտի հասնին: Էհ, սուր միտք, ուսանողութեան մէջ յառաջդիմութիւն, հմտութեան առատ պաշար, փառաւոր եւ բարձրագոյն վկայական վերջնականապէս համոզուած եմք թէ բան մը չեն արժեք, եթէ անոնք բարձրագոյն բարոյական իտէայի հասնելու համար հարկաւոր առողջ ուղղութիւններով եւ Բրիտանիական տոկուն եւ ազնիւ նկարագրով մը չեն երթար գործի կեանքը ապրելու: Երանի՜ ուսանողին, որ այս գիտակցութեամբ կ'երթայ ապրիլ ու գործել: Մեր վայրկեանական այս մտածումը կ'ընդմիջուի նուագով մը եւ ի դիմաց ընթացաւարտ կարգին Պ. Թովմաս Պուրիզա կը կանգնի կարճ հրաժեշտ մը կարդալու: Հոն հանելի ու գողտրիկ մտածումներ կը խտանան: Կ'ըսեն թէ ըմբռնած են դպրոցի ճարձրագոյն նպատակը, թէ իրենք ալ իրենց կարգին «կ'երթան մարդկութեան իբր ճշմարիտ անդին» Գովելի են այս մտածումներ եւ ըմբռնումներ, օակայն բան մը չպիտի արժեն անոնք, եթէ սոսկ մտածում եւ ըմբռնում մնան, եթէ չգործնականանան: Շատ հեղ օրչափ խորհրդաւոր եւ իմաստալից են դպրոցականներու ճառեր, բայց ցաւալի երեւոյթ մ'է դիտել երբեմն թէ անոնք գրողներու կեանքին մէջ չեն գործնականանար, կը գրուին եւ սոսկ թուղթի վրայ կը մնան: Պէտք է լաւ ըմբռնեն գրողներն ու ճառողները թէ ըսելուն ու կատարելուն միջեւ մեծ անջրպետ մը կայ: Բաղձացուածն ու ակնկալուածը՝ ըսելն ու խօսիլը չէ, այլ ընելն ու կատարելը: Ահա ինչ որ սովորեալ է որեւէ ճառախօս: Կը մաղթեմ որ ուսանողներ ամենքն ալ իրենց ըմբռնածին ու գրածին համաձայն ապրողներ ըլլան:

Գարձեալ, մեր այս խորհրդածութեան երգ մը կը յաջորդէ եւ ահա Պ. Յ. Մալեմէզեան ձիւները կարգին ի դիմաց օղջերթի ուղերձ մը կը կարդայ, սա ալ իր կարգին անոնց մեծ մարդ ըլլալ յանձնարարելով: Ողջերթի երգով մը վերջացաւ հանդէսը, ընթացաւարտք մեկնեցան դպրոցէն եւ հանդիսականներու թափօր մը հետեւեցաւ անոնց: Երբ գոյէճի բակն հասան, հոն կանկ առին ունկընդրելու ուղերձ մ'ալ զոր բերանացի արտասանեց Մարտիրոս Հապոեան՝ նախապատրաստական ճիւղի Ա. կարգին ի դիմաց: Կրկին յառաջ կ'ընթանայ ընթացաւարտներու խմբակը իրենց անցքը եզերող հանդիսականներու մէջէն: Վարդի թերթեր կը ցանուին անոնց ճամբուն վրայ եւ վարդի փունջեր կը զետեղուին, կը դիզուին անոնց բազկաց մէջ եւ վերջին անգամ մ'ալ կանկ կ'առնուին ունկընդրելու:

վերջին ուղերձ մ'ալ, զոր կարդաց իրենց կարգէն Պ. Համարձու մ'կրկնէրեան՝ տաք զգացումով ու եռանդուն շեշտերով։ Այսպէս յառաջ անցան եւ իրենց ճամբուն վրայ նախապէս պատրաստուող պատկերահանը անոնց լուսանկարն առաւ եւ առնալ մեկնեցան դպրոցէն երթալ վայելելու իրենց համար իրենց պատրաստած հացկերոյթի սեղանը մօտակայ գիւղի մը մէջ։

Խարբերդ

Քչկեց

ՏԻԱՐՊԵՔԻՐԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Յաջեւանի և Զեռադուր-Նեան հանդէսներու առիթ-
Յունիս 25ի կիւրակէն՝ Տիարպէքիւրի Աւետ. Եկեղեցին իր կազմակերպութեան յիսնամեակը կատարեց մեծ խանդավառութեամբ։ Շքեղապէս զարդարուած էր եկեղեցին։ Ամպիօնի բարձրաւանդակին վրայ երկններանգ ծաղիկներու թաղարներ շարուած էին եւ դրան կամարին վրայ կանաչ տերեւներու մէջէն Օամ. վեհապանձ գրօլը կը ծածանէր։ Երեք անգամ պաշտամունք կատարուեցաւ՝ այդ օրը. առտուն, կէսօրին եւ իրիկուան։

Առաւօտուն երկսեռ խումբ բազմութիւն մը լեցուցած էր եկեղեցին։ Այլեւայլ տեղերէ հրաւիրեալներ ունէինք։ Շնորհակալ ենք որ անօնցմէ շատեր իրենց ընծաներով, մանաւանդ իրենց ներկայութեամբը, փայլ տուին պաշտամունքներուն։ Ի մէջ այլոց ներկայ էին ծերունի արեւմտ Տր. Պարնըմ եւ բփշկ Տր. Էթքինսըն՝ Խարբերդի միօրեաններէն, նաեւ համանուն Գոլէճի համակրելի փրօֆէսորներէն Ն. Թէնէքէճեան եւ Որբերեան էֆենդը։ Վեր. Ասատուր Եղոյեան եւ Վեր. Յ. Անտոնեան, Հալէպի Արաբախօս պատուելին Լազըֆ Հապիպ, Մատենի քարոզիչ Պր. Ալատեան եւն. նաեւ Հէյնիի քարոզիչ Պատ. Սարգիս Գուրալեան, որ նոյն օրը պիտի հովիւ ձեռնադրուէր։

Նախ Վեր. Յ. Անտոնեան Մկրտութեան արարողութիւնը կատարեց, եւ յետոյ Վեր. Վ. Ամիրխանեան (տեղւոյս երէցը) Յաբելեանի նշանակութիւնը բացատրեց ըստ Ղեւ. Իեթ. 1. Հոգեւոր. Յորեւանը հանգիստ կը նշանակէ։ Մարդոց կը բաղձայ երջանկութեան եւ հանգստի։ Ճշմարիտ հանգիստը ոսկայն Յիսուսի քով միայն կարելի է գտնել։ 2. Փչկեց (հոգեւոր)։ Հանգիստը հոգիի փրկութեամբ կը լրանայ։ Փրկուած ես, եւ ահա հանգիստ ես։ Յաբելեանը թող մեզ սովորեցնէ ազատ ըլլալ մեղքէ, դձուած շարժառիթներէ, եւն., որպէս զի հանգիստը վայելենք։ 3. Զօր-Նեան (հոգեւոր)։ Հոգ. զօրութեան աղբիւրը Յիսուս ինքն է, եկեղեցին պէտք է այս աղբիւր զօրութիւն առնու

վերէն՝ որ կարենայ Գրիստոսը ցոլացնել այս աշխարհի մէջ։ Պաշտամունքը կ'աւարտի, ժողովուրդը լաւ տպաւորութեան տակ կը մեկնի ընտիր այդ քարոզէն վերջ։

Կէսօրէն կէս ժամ վերջը կ'օկօի բուն Յորեւանի հանդէսը։ Աւելի շատ բազմութիւն կար առ պաշտաման ատեն։ Ուրիշ եկեղեցիներու հոգեւոր հայրեր, ականաւոր անձեր, ներկայ էին։ Հանդէսը բացուեցաւ Տր. Պարնըմի աղօթքով ու Համարիպէ քայլերգով, որուն յոտնկայս ունկնդրեցին Յետոյ Վաթ. Ստեփան էֆ. Զրաճեան Թուրքերէն ճառ մը արտասանեց, որով բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Սուրբանի արեւշատութեան համար եւ Քատիչաճըմ հօգ եաշառով վերջացուց ծափերու եւ ամէններու մէջ։ Այս ճառն ալ յոտնկայս ունկնդրուեցաւ։ Վեր. Յ. Անտոնեան եկեղեցւոյ յիսնամեայ պատմութիւնն ըրաւ։ Վեր. Անտոնեան յայտնեց որ 50 տարիներէ ի վեր հոս մօտ գտնող Բողոքականութիւնը ժողովրդեան մէջ շատ մը փոփոխութիւններ յառաջ բերաւ։ Աւետարանի ընթերցումը ընդհանրացաւ, ժողովրդեան մէջ հանդերձներու, տարազի եւ տնական կարգ ու օրէքին մէջ խիստ զգալի փոփոխութիւն, զոր օրինակ, ճաշակի նրբութիւն մտցուց, եւն.։ Կրթական գործին ալ շատ զարկ տուաւ։ Վեր. Եղոյեան աւելի հոգեւոր տեսակէտէ նայեցաւ խնդրոյն, աւելի կը շօշափէր եկեղեցւոյ ներքինը քան կեղեւը՝ տրուած այդ պատմութեան նկատմամբ։ Վեր. Վ. Ամիրխանեան Մր. Ուսքըրի կենսագրութիւնը կարդաց, որն 13 տարի շարունակ գործած է եկեղեցիին մէջ։ Մր. Ուսքըր ինչպէս նաեւ Վեր. Թ. Պոյաճեան կարեւոր դէմքեր եղած են Տիարպէքիւրի եկեղեցւոյ անցեալին մէջ։ Փրօֆ. Որբերեան աղօթք մը ըրաւ։ Հայ քահանաներէն Արթ. Տ. Դրիգոր Հայոց եւ Յոյն քահանայ մը Յունաց կողմէն օրտաղին շնորհակալութիւն մատուցին, միանգամայն խնդակցութիւն յայտնեցին Բողոք. ժողովրդեան։ Յետոյ ուրիշ քահանայի մը Պապանիչովը հանդէսը գր. ունեցաւ՝ անուշ տպաւորութեան տակ թողով ունկնդիր հանդիսականները։ Հանդիսի բացման ատեն նախագահ Տր. Պարնըմի անցեալի յուշերէն ջաղած ակնարկները խիստ նշանակալից եւ շահեկան էին, եւ բոլոր հանդիսին մէջ երկոտ երգիչ խումբը իր քառաձայն եւ ըստ կարեւորոյն ներդաշնակ երգերովը (Պրն. Մինասի դաշնակահարութեամբ) աւելցուց հանդէսին փայլը։

Իրիկուան պաշտամունքին հոգեւորնչ քարոզ մը խօսեցաւ Վեր. Ասատուր Եղոյեան Մատ. Թ.

37 համարին վերջին մասին վրայ : Շեշտեց թէ հոգեւոր պաշտօնեաները շատ քիչ են թուով, մանաւանդ արժանիքով, եւ իրենց պաշտօնին գիտակցութեան տեսակէտով ոչ թէ քիչ՝ այլ չէ են : Ուստի պէտք է հունձքի Տէրոջն առ զայն որ ինքը մշակներ հանէ իր հունձքին : Երանի այն եկեղեցիին՝ որուն պաշտօնեան Աստուած ինքը պատրաստեր է, չէ թէ մարդիկ : Յետոյ ձեռնադրութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ : Ձեռնադրեալն էր Պատ. Ս. Գուրաբան Խարբերդի Գօլէճէն ու Մարաշու Աստուածաբանական ճեմարանէն շրջանաւարտ : Հէյնիի եկեղեցւոյ հովիւ կարգուեցաւ : Յիշեալը ընտիր բարեմասնութիւններով օժտուած պաշտօնեայ մ'է : Ի որտէ կը շնորհաւորենք իր նոր պահին ու պաշտօնը, կարողութիւն մաղթելով անոր ժիր մշակ մը ըլլալու համար Բրիտտօի գործին մէջ : Ըսգըֆ Հապիպ ալ ձեռքը անոր տալով թելադրեց որ միշտ Յիսուսի ձեռքէն բռնելով գործէ : Յետոյ Սր. Հաղորդութիւն մատակարարուեցաւ : Ու պաշտօնն աւարտեցաւ :

Տիրապէճիք

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԻՊԻՃԱՆ

ՃԱՓՈՂՅԻ ՄԻՍԻՈՆԱՐ ԺՈՋԷՖ ՆԻՍԻՄԱ

Նիսիմա ծնած է Թաքիայի մէջ 1843 Փետր. 12ին : Երբ տառնելովեց տարեկան էր, Միաց. Նահանգներու մէկ աշխարհագրութեան ընթերցումը պատճառ եղաւ որ Ամերիկայի մասին աւելի բան գիտնալու փափաք մը արթննայ իր մէջ : Չինարէն Սր. Գիրքէ մը ստացաւ ճշմարիտ կրօնքի օկգրունքները : 1864 Յուլիս 18ին, իր կեանքի ամէնէն վտանգաւոր պահուն, Ամերիկա գնաց : Ծամբան, Հոնկ Բոնկի մէջ, իր օսւրը ծախեց Չինարէն Աւետարան մը գնելու համար : Չինք տանող նաւին տէրը, Պոթթընցի Ալֆէրձ Հարտի, չահագրգռուեցաւ իրմով եւ դաստիարակութեանը պատճառ եղաւ : 1870ին Էմբրօթ Գօլէճէն շրջանաւարտ եղաւ : Ծափոնցի կառավարական հիւպատոսներուն հետ ամբողջ տարի մը Եւրոպական բաշոր մայրաքաղաքները այցելեց դաստիարակութեան դրութիւնները օւսումնասիրելու համար : 1874ին Էնտօվրէ շրջանաւարտ եղաւ եւ, իբր ատաշին Ծափոնցի Գրիտունեայ աւետարանիչ, Դեկ.ի մէջ Ծափոն վերադարձաւ :

Իր ամէնէն մեծ գործը եղաւ Բիթթոյի մէջ հաստատել Ծափոնի Գրիտունեական մեծագոյն դպրէն եւ աստուածաբանական դպրոցը, Տոշիշա : Տոշիշա բացուեցաւ 1875 Նոյ. 29ին : Օտար կրօնի եւ օւսուցիչներու գէժ պաշակի հակառակութիւն

կար : Սակայն Նիսիմա արքունեաց մէջ զօրաւոր բարեկամներ ունէր : 1885ին Նիսիմա կրկին այցելեց Ամերիկա, եւ ատկէ անմիջապէս ետք Տոշիշա համալսարանի մը աստիճանին բարձրացաւ : Նիսիմայի մահուան ժամանակ 700 ուսանողներ ունէր : Նիսիմա մեռաւ 1890 Յունվ. 23ին : Անոր վերջին բառերն էին «Խաղաղութիւն : Ուրախութիւն : Երկինք » : Իր յուղարկուորութիւնը կատարուեցաւ չորս հազար անձերու ներկայութիւնով, որոնց մէջ կային Պաւտոսյանական քուրմերու պատուիրակութիւններ եւ կառավարիչներ, եւ յուղարկուորութեան թափօրը մէկուկէ միոն երկայն էր :

Հետեւեալ խօսքերը շինած են Ծափոնցի այրերու և ինքեւր ինքի Նիսիմայի մահուն պահուն : Անոր պարգուութիւնը, անոր հեղութիւնը, անոր անվրէպ քաղաքավարութիւնը, անոր անսասան հաւատքը, անոր երբեք չվրիպող սէրը, անոր կատարեալ անձնամոռացութիւնը, անոր անվախ քաջութիւնը մեզի ամէնուս համար անգին ստացուածք են : Մր. Նիսիմա, մեր կրօնին բեւեռային լուսաւորը, մեռած է : Իր մահուան վրայ կը վշտանանք ոչ թէ միայն մեր հաշիւին համար, հապա դեռաւոր Ծափոնի դաստիարակութեանը համար : Ան սիրով կը յորդորէր, լեցուն էր առաքիչութիւնով եւ անձնութեան ոգիով : Մր. Նիսիմա ապականած դարու մը մէջ ապրեցաւ, օակայն չապականուեցաւ անկէ : Դաստիարակութեան եւ կրօնի փաստին համար ջերմապէս գործելով, իր նպատակը միշտ պարզ եղաւ : Իր մարմինը քայքայուեցաւ, օակայն իր անունը անմոռանալի պիտի մնայ : Ան հասարակ կորսնցեցիք զայն՝ որուն կը նայէինք իբր հայր եւ ուսուցիչ, եւ որմէ կ'օգտակէինք զօրութիւն եւ լոյս եւ քէր : Սակայն ապագայ շատ մը սերունդներ պիտի լսեն անոր մասին, սիրտ պիտի առնեն եւ հետեւին անոր :

Նիսիմայի օրագրերն ուղղածներ : Ինչ որ կատարուելիք է՝ շուտով կատարէ : Խօսելով ժամանակ մի վատներ : Մարդու մը մեծութիւնը կախուած չէ իր ուսումէն, հապա իր անձին շահը չփնտրելէ : Լուրթեան մէջ ազնիւ եւ խաղաղ բան մը կայ : Սակայն մի լուր, եթէ խօսելով բարիք կրնաւ ընել եւ ճշմարտութեան համար վկայել : Եթէ մէկը քաջարի ըլլալ կ'ուզէ, թող համբերող ըլլայ : Նուիրական գագանը մինչեւ իսկ խտտի ծղօտի մը վրայ չի կոխեր : Սօրիկա կը նշանակէ որ ոչ մէկ մարդ, որքան ալ ապուշ ըլլայ, ոչ մէկ թշնամի, որքան ալ դառն ըլլայ, չանարգուիր Աստուածային միտքէն : Մեղքէ քանինք կրկին Աստուծոյ ըսել :

«Ես ապրեցայ առանց ամենաթեթեւ անձնատէր փառաօրութեան կամ խաբէութեան» Զերմեռանդութիւնը թափանցիկ բիւրեղի մը կը նմանի. ռակայն ետէր մեղրի կը նմանի, միշտ քաղցր եւ առանց դառնութեան :

Նիւթայի շաւիւններէն խոշորները . Ով Տէր, եթէ աղանջներ եւնիս, լռէ իմ աղօթքը : Տաւր որ Սբ. Դիրքով քաղաքակրթութիւն : Յովնանու Գ. գլուխին 16րդ համարի մասին կը գրէ . «Այս համարը արեւն է այն լուսաւորներուն՝ որոնք կը փայլին Առաւելոյ Սուրբ Խօսքին էջերուն վրայ» Այս համարին կը հանդիպիս յաճախ իր անհատական նամակներուն եւ թուղթերուն մէջ . Երբ վայրագ Սատանան արդարութեան սիրոյն համար քեզ կը հալածէ, ինքզինքդ մի նեղելու : Երբ խորունկ կերպով կը մտածեմ հոգ. փրկութեան ծրագրին վրայ, գրեթէ իմ անձս կը կորսնցնեմ անոր գեղեցկութեանը ու վաեմութեանը մէջ . Ո՛հ, ի՞նչ հաճելի բան մըն է որ մենք կրնանք կենդանի Առաւելոյն ապաւինիլ : Տակաւ առ տակաւ կ'զգամ որ Փրկչէս բռնուած եմ, եւ երջանիկ պիտի չըլլամ եթէ Տէրոջս համար չգործեմ : Եթէ թողունք որ ճափոնցիները Աւետարանի թակարդէն փախին, անոնք վատահարար Սատանայի թակարդին մէջ պիտի իյնան : Անկարելի է Գրիստոնէութիւնը խափանել, քանզի ինքոսէ «իշխան» մըն է ան : Եթէ ճափոնցի կրնե՞րը քրիստոնէական, դատարարակուին եւ բարձրացուին, անոնք այրերէն աւելի դեռ պիտի խաղան ճափոնի քաւութեան գործին մէջ :

Հետեւեալ խօսքերը շինուած են Նիւթայի կողմէ ճափոնի եւ անոր ժողովուրդի մասին . ճափոնցիները դիւցազնապաշտ են : Դժուար է զանոնք կառավարել, բայց միայն դիւցազնով մը որուն կրնան նայիլ : Եթէ ան սխալ մը կը գործէ կամ կը թերանայ, իրենք ալ նոյնը կ'ընեն : Եթէ ան կ'իյնայ, իրենք ալ կ'իյնան նոյնպէս : Անոնց տկար կողմը ան է որ իրենց դիւցազնէն աւելի չեն կրնար բարձրանալ : Սակայն եթէ անոնց միտքերը ուղղուէին դիւցազններու Դիւցազնին, վատահեմ որ այդ պիտի յեղաշրջէր ճափոնը : Այն երեք բաները, որ պիտի առաջնորդեն ճափոնցիներու պատիւին իրենց դպրոցներուն մէջ, են առաջին՝ Գրիստոս հիմնաքարը, երկրորդ՝ լաւ բարեմասնութիւններ ունեցող ուսուցիչներ, երրորդ՝ լաւ ընտրուած զբաղարաններ եւ գործիքներ : Անոնք քիչ հոգ կ'ընեն շէնքերու աղիւսներուն, քարերուն եւ շողաքին համար : ճափոնի թէ՛ օտար եւ թէ՛ բնիկ Գրիստոսեայ առաջնորդները, երկայն քննութիւններէ եւ զգուշաւոր նկատումներէ ետք, ուսեց-

րակացութեան յանգած են թէ ամէնէն աղէկ բանը, որ ճափոնի համար կրնայ ըլլալ, դատարարական է եւ հանել բնիկ կարող քարոզիչներ : Այդ գործը կրնայ սուղի նստիլ, ռակայն վատահոգէն վերջը պիտի վճարուի : Թէ ինչո՞ւ համար մեր մէջ այոջափ քիչ մեծ մարդեր կան, ինչո՞ւ համար տոհմային բարոյականը այսքան ցած է . ես կը հաւատամ որ ատոր ամէնէն մեծ պատճառը այրերու եւ կրնե՞րու իրաւունքներուն միջեւ գոյութիւն ունեցող անհաւասարութիւնն է :

(Անգլիէիէն)

ՍՆԵՏԵՐԻՄ ԳԱԼՈՆՔԵԱՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՌԻԹԻՒՆ ՖԱՐԳԻՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՆ ՀԱՄԱՐ

Յուն. 1է մինչեւ Յու. 1. Ոսկեղրամ Դան.	
Պղնձէնի եկեղեցի	49
Խարբերդ, Յարութիւն Գազանճեան	100
Վեր. Յ. Գ. Պիւլպիւկեան	20
Պիթլիս, Մառնթ Հօկոքի Բարեօրական Ընկ.	100
» Միս Իլէներ	100
» Աւետ. քոյրեր (25), Ժողովուրդ (144)	169
Մունճուսուն	53
Խաւաքեղի եկեղեցի	139
Կարմրի »	46
Փէրչէնճի »	75
Հողէի »	74
Խարբերդ » արեւմտեան	125
Քղի Գառապայի »	35
» Տաւառ հանրմ Ոսկերիչեան	28
Խարբերդ, քոյր Վարդեր	72
» Փրոֆ. Մարկո	100
Ակնի եկեղեցի	132
Տրապիզոնի »	400
Խարբերդ » արեւմտ., տիկիններու միօրոնարական ընկ.	139
Պղնձէնի »	37
Մարտինի »	300
Մարսուանի »	250
Նիւ Եօքի Հայ Աւետ. եկեղեցի	386
» » Մարտիրոս Մեծիկեան	227
Թոռովէրան, Գոմաճօր, Թուղվէրան, Խոսրովէրան եւ Հարսնքի	26

2012 թ. ՆԵՓ

Ե. Գրիստ. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողով, ժամ 8 (Ը. Թ.) Իւսկիւտար, Ժողովարանին մէջ : Նիւթ՝ Եփես. Ե. 10 :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Կ. պոլսոյ եւ երեք արեւարձաններուն փողոցները եւ պողոտաները լուսաւորելու եւ լուսաւորման տուրքին գանձումը կանոնաւորելու խնդիրն ուսումնասիրող յանձնաժողովը կանոնադիր մը պատրաստած է, որ կը տրամադրէ կադրի տուրքէ ազատ կացուցանել աղքատներու եւ կարօտեալներու բնակարանները եւ մինչեւ 4 000 դահ. արժող շէնքերը, իսկ ամիսը 5 դահ. գանձել 4,000-10,000 արժողներէ, 10 դահ. մինչեւ 20,000 արժողներէ, 15 դահ. այսչափ եւ աւելի արժողներէ եւ 20՝ ալ աւելի բարձր արժէք ունեցողներէ. նաեւ կադրի տուրք չառնել լուսաւորման լսմար չունեցող փողոցներու տուններէն, մինչեւ որ այգադիր լսմար հաստատուել նոյն փողոցներուն մէջ, — Իւսկիւտարէ Հայտարարչա, Նուհ Գուլսոր, Չամլըճա եւ այլ տեղեր թրամուէյ բանցնելու մենաշնորհ խնդրուած է. Հանրօգուտ գործերու նախարարութիւնը պիտի քննէ կազմելի անսնուն ընկերութեան ու վարչութեան կանոնագիրը եւ գծին ու նորոգման վերաբերեալ պայմանները. — Շիրքէթի ի խայրիյէի Յուսիսի հասոյթը 1,544,614 դահ. եղած է, այսինքն անցեալ տարուան նոյն ամսոյ հասոյթէն 108,251 աւելի:

Նահանգներ. Մեքսիկոյ ջուրի ճամբաներուն նորոգման յատուկ հանգանակութիւնը մինչեւ ուրբաթ 1,124,078 դահ. եղաւ. — Մշոյ դաշտի քանի մը կողմերը մարախ երեւան ելած է: Տեղւոյն կառավարչին գրուեցաւ զանոնք հաւաքել տալ 1,200 դահ. ծախքով: — Անամուրի (Ատանա) մօտերը Գալէվիւրան գիւղին մէջ գտնուած երկաթի հանքին չահագործման մենաշնորհը Կայս. հրամանով պիտի տրուի Օսմ. հպատակ Փէրթէվ էֆ.ի եւ Ֆրանսական հպատակ Մ. Էթիէնի. — Նահանգներու մէջ աղքատներու հիւանդանոցներուն մօտ ծննդաբերութեան մասնաւոր տեղեր պիտի հաստատուին Կայս. հրամանով եւ մէյմէկ մասնադէտ բժիշկ պիտի օւնենան. — Մէրօին-Ատանայի երկաթուղիի ընկերութեան 1905ի հասոյթն եղած է 2,800,000 դահ., մինչ 1904ին 2,860,000 էր. 1905ին Մէրօինի նաւահանգիստը մտած են 429 շոգենաւ եւ 19 առագաստանաւ, համագումար 542, 207 տակառաջափ տարողութեամբ, մինչ 1904ին մտած էին 378 շոգենաւ եւ 9 առագաստանաւ 468,789 տակառաջափ տարողութեամբ: Ամբողջ կուսակալութիւնը 1905ին արտադրած է 250,000 տակառաջափ արմտիք, 8,000 տակառաջափ բամբակ, 15,000 տակառաջափ ցորեն եւ թեփ, 12,000

տակառաջափ նարինջ եւ կիտրոն եւ 8,000 տակառաջափ առաղձ: 1905ին ներածած է 32,000 տակառաջափ այլեւայլ ապրանք 23,700,000 ֆրանք արժողութեամբ, մինչ 1904ին ներածած էր 26 000 տակառաջափ ապրանք 19,800,000 ֆրանք արժողութեամբ:

Այլեւայլ. Որոշուած էր թէ, երբ մէկը իր կառուածը կամ հողը ուրիշի մը փոխանցէր պայմանով որ ցմահ դարմանուի նոյն անձէն, կառուածը կամ հողը փոխանցողին պիտի վերադարձուէր, եթէ օա այսպէս պահանջէր պայմանն յարգուած չըլլալուն համար: Ձեռնհաս պաշտօնաբանը հարցման մը պատասխանեց թէ վերադարձնելու սոյն գործողութեան համար թաղին իմամին եւ մօլաթարին իմուխապէրը բաւական է եւ դատարան ներկայանալու պէտք չկայ: Դարձեալ, թէ փոխանցման գործողութիւնները հին Օսմանիյէ թէզքէրէով ալ կ'ըլլան, օւր օր դեռ նոր թէզքէրէ չէ առնուած: Դարձեալ, թէ երբ օտար երկրի մէջ մեռնող թրքահպատակներու զոյքերը Արտաքին գործերու պաշտօնատունն հասնին, Պէյթիւլ Մալի վարչութեան պիտի յանձնուին յատուկ գրութիւններով, որպէս զի Շէրիի գործողութիւնները կատարուին ժառանգորդներու իրաւունքներուն պահպանման համար: Եւ դարձեալ, երբ ժառանգորդներ իրենց փոխանցելի կալուածները եւ հողերը յօժար կամքով բաժնելու համար իշխանութիւններուն դիմեն, անոնցմէ փոխանցման վարձք միայն առնուի եւ կալուածագիր տրուի: — Կայս. կառավարութիւնն հրաւիրուած է մասնակցիլ Պրուսիայի համաժողովին, որ Սեպ.ին պիտի գումարի բեւեռային երկիրներու հարցեր ուսումնասիրելու համար: — Կայս. պալատան քիմիագէտ Տր. Մաննի պէյ ալ պաշտօնապէս հրաւիրուած է մասնակցիլ բնակարաններու մաքրութեան եւ առօջապահութեան համաժողովին, որ ժընէվի մէջ պիտի գումարի Սեպ. 4ին:

Բողոք. Ժող. Կ. Իսրայէլեան էֆ., որ եօթը տարիէ ի վեր հաւատարմութեամբ Երզնկայի Աւետ. ժողովրդին մէջ կը գործէր իբրեւ քարոզիչ եւ ուսուցիչ, առտուածաբանութիւն ուսանելու համար մեկնած է դէպ ի խարբերգ: Եկեղեցին անոր ծառայութիւններուն համար գոհունակութիւն յայտնելով հանդերձ կը ծանուցանէ թէ պատրաստ է բանակցիլ անոր պաշտօնն ստանձնելու զօններու հետ: — Մր. Փիթի օգնականը, Մր. Հայրըր, երեքշաբթի Պայպըլ Հասօի մէջ իր պաշտօնը թողուց եւ Կ. պոլսոյ Ամերիկեան Ընդհ. հիւպատոսի օգնականութեան պաշտօնն ստանձնեց: — Համարձուած էֆ. Գուզուքէպապեանի որդին Միհրան էֆ. Յուսիս 27ին Ելլ Համալսարանի դիտական ճիւղէն շրջանաւարտ եղաւ Իմաստասիրութեան Պաշկաւորի առաքնանով եւ անմիջապէս

պաշտօնի կոչւեցաւ իրեւ արժանիքի տէր ճարտարագէտ : — Իզմիրի հովիւ Վեր. Յ. Թաշճեան երկամսեայ արձակուրդով Միտիլի ուղեւորեցաւ : — Գործ փնտռելու համար Իզմիր գացող շատեր յուսահատ կը վերադառնան իրենց տեղերը : Եւ զարմանալի չէ այս : Իզմիր մեծ քաղաք է արդարեւ : Բայց հոն դիմողներն ալ շատ են , որոնց հետ անտարակոյս դժուար է մրցիլ : Մանաւանդ շատ գործերու մէջ կիրականորեայ աշխատութիւն ալ կը պահանջուի եւ ընականապէս այսպիսի գործի չեն փափաքիր Բեզոք, գործաւորներ : — Արմենակ էֆ. Յ. Թաշճեան Մասաչուսէցի Թէքնիքըլ Ինսթիթիւթ անուն հաստատութեան մէջ երկրորդ անգամ մրցանակի արժանացած է : — Մարտուանի աղջկանց գիշերօթիկ վարժարանի շրջանաւարտուհիներէն Տարտանէլցի Օր. Երուանդուհի Թումայեան ուսուցչական պաշտօն մը կը փնտռէ : Վարժուհի ուզող դպրոցներ կրնան անօր հետ բանակցիլ , իրենց նամակներն օւղղելով առ Յակօբ աղա Թումայեան , Տարտանէլ : — Զորեքչաթի Սուրհանդաշ խմբագրականով մը կարգ մը բաներ ըսաւ թերթի խմբագրական մարմինն դէմ եւ կ'ապասէ որ մենք բացատրութիւններ տանք : Սակայն որովհետեւ , նախ , չգանազաններ թղթակիցը եւ խմբագիրը եւ թղթակցին ըսուելիքը խմբագրութեանս կ'ուղղէ եւ , երկրորդ , որովհետեւ ընաւ չյայտներ թէ ինչ բան կը մեղադրէ եւ ինչ բանէ վշտացած է , այլ միայն կը բարբառնջէ թերթի խմբագրական մարմինն դէմ , պատասխան տալու պէտք չենք տեսներ : միայն մեր ցաւը կը յայտնենք եւ կը շատանանք յայտարարելով թէ ռեւէ գէշ զգացում չենք տածեր մեր պաշտօնակցին հանդէպ :

Հայ Լուս. Ժող. Պատրիարք Հայրը շաբաթ Կայս. պալատ զնաց եւ երկուշաբթի Դատական եւ Կրօնական գործերու նախարարին այցելութիւն տալէ ետեւ Պատրիարքարան իջաւ : — Էջմիածնի Կաթողիկոսը կօնդակ մը հրատարակած է , որով կ'արտօնէ այսուհետեւ եկեղեցական , դպրոցական եւ թաղային յանձնախումբերու անդամ անուանել նաեւ խելահաս կիներ , նկատելով որ առանձն աշակերտու չափ կը սիրեն իրենց եկեղեցին եւ մինչեւ ցարդ լաւ ծառայութիւններ մատուցած են եկեղեցական եւ դպրոցական շրջանակներու մէջ : Ուրիշ կօնդակով մը եւս կ'արտօնէ կուսակրօն կղերն ու քահանաները իրենց շրջանակներու թեմական , եկեղեցական , դպրոցական եւ աղքատախնամ մարմիններուն անդամակցիլ եւ անգամ անուանել : — Կարապետ Վրդ. Տէր Մկրտիչեան Երիվանու թեմին եկեղեցիներէն միոյն մէջ հին Հայերէն ձեռա-

գիր մը գտած է , որ կ'ըսուի թէ կը պարունակէ Թարգմանութիւնը Բ դարու մատենագիրներէն Երանոսի ինչ ինչ գրութիւններուն , որոնք մինչեւ ցարդ կորսուած էին : Զեռագիրը կը բաղկանայ «Հերձուածներու մասին» անուն գործին 4րդ եւ 5րդ գլուխներէն եւ «Յայցք Առաքելական Գարգաթեան» անուն գրութենէն : — Ազգ. Հիւանդանոցի հակաճեմական ջեռքը իր տեղն հաստատելու համար 350 ոսկի ծախք եղած է : — Էրզրումի երեւելիներէն իբր 40 հոգի Սանասարեան վարժարանի այլուր փոխադրութեան դէմ գրած ու խնդրած են որ դարձեալ Կարնոյ մէջ պահուի այն : — Փարիզի մէջ հրատարակուած համայնագրտակ մը նշանաւոր նկարիչներու դասուն մէջ կը յիշատակէ զԱրսէն Շապանեան (1866ին ծնած ի Կարին) եւ զԷտկար Շահին (1873ին ծնած ի Վիէննա) : — Ազգ. Հիւանդանոցի յիմարարոյժ Տր. Մոնճէրի այս շաբթու Միլան ուղեւորեցաւ : — Բէշլեհի 3,000 եւ 3,001 թիւերը երեքշաբթի եւ չորեքշաբթի արտառովոր ճշմութիւն օւնէին օգտակար յօդուածներ պարունակելով բազմաթիւ գործներէ : Այս առիթով կը շնորհաւորենք մեր պաշտօնակիցը եւ կը մաղթենք որ յաջողի հարտարակել իր թերթին չորհազարթուեակը եւ այլ հազարթուեակներ :

Յոյն Ժող. Երուսաղէմի Պատրիարքը Սր. Գեղեզմանի խաչը նուիրեց Լէվոնի Հէրլուի արտօնատէր Լուիս Միցցիի : — Ամառոյ մետրապօլիթ թեմէն Անթիմոս եպիսկօպօսը Պապականութեան յարեցաւ : — Տիկին Հարէլիա Կլավանի եւ զաւակները 500 ոսկի նուիրեցին Աղեքսանդրոյ Յոյն հիւանդանոցին :

Առեւարական հրապարակ. Թուիս 28 (Ն. Տ.) 0. Ո. 400	
Ցորեն, Անատոլու կրծք, 86 դահ., Անգղիկ. 112	
Քաշը 40-41 փր., Ընտիր, 38-39.	Իրզոն 43½ ֆր.
Ալիւր, խառն, գըրմա, Լաթիւ, Սլնիկ. 220,	Սեւ ծով 120 :
պարկը 65-66 դահ., Օտեսա (Ա) 90-92, (Բ) 56-58 փր. :	Սիւն, Պալքէտիք, քաշը
80-82, (Գ) 74-77 :	Թիֆլիս, Էնկիւրի-Եօղ-
Գալիւ, Ռուս. Պալքոյ համար զոյգ թիթեղ 30 :	դաս լաշը 19½-20 դահ. :
Շապար, Թրիէթիէ կեն. մա, քաշը 7½-8 դահ. :	Բաթալ, Ատանա, քաշը
Գինարը 82 դահ. :	6½ դահ. :
Սուրճ, 100 քաշը 6-6 7/10	Աֆիւն, Գարահիսար-Պա-
ոսկի :	լքէտիք 118-122 :
Բիւն, Եգիպտկն., պար-Դրամակ. Թուիս 20/2 Օգոս.	
Օսմ. Միաց. Օ. Ո. 104 22	Րուս. Երկթղ. ֆր. 146 25
Մէճիտիյէ 107 24	Նաւալէն 87 06
Մէթալիք 101 20	Դրիմից 50
Մանր արծաթ 104 10	Անգլ. ոսկի 109 26
Ռուսիոյ լու 90 30	Մանէթ 8 74

ԱՐՏԱՔԻՆ

Խորհրդարանական Միութեան Խաղաղութեան ԺԴ Հա-
մաժայեակ : Սոյն համաժողովը անցեալ հոբեքլաբի
աւարտեց իր աշխատութիւնները : Ներկայացուած
բոլոր առաջարկներն ընդունուեցան : Նայե Ֆրայե
Փրէսէ կը գրէ թէ այսեւայլ խորհրդարաններու ան-
դամներով Լոնտոնի մէջ խաղաղութեան համաժո-
ղով մը կազմելու գաղափարը առաջին անգամ Անգ-
ղիական Խորհրդարանի անդամ Մր. Րէնտըլ Գրա-
մըր եւ Ֆրանսական Խորհրդարանի անդամ Ֆրէ-
տէրիք Փասի հրապարակեցին 1888ին : Այդ եր-
կուքը միջազգային խորհրդարանական խաղաղու-
թեան համաժողովին հիմը դրին : Առոնց կողմէ ա-
ռաջարկուած համաժողովին 1889ին միայն Անգ-
ղիոյ եւ Ֆրանսայի խորհրդարաններուն անդամնե-
րէն տամնք մասնակցեցան , իսկ 1890ին հինգ եր-
կիրներու խորհրդարաններու անդամներ : Տարի
մը ետքը Իտալական երեսփոխան Փանտոֆի մար-
քիզին հրաւիրեամբ յոյժ շատեր ներկայ եղան եւ
Աւստրիական Խորհրդարանի խաղաղասէր կուսակ-
ցութիւնն ալ մասնակցեցաւ : 1903ին 14 տէրու-
թիւններու խորհրդարաններու անդամներ ներկայ
գտնուեցան : Այդ տարին Միաց. Նահանգներն ալ
պատուիրակ ունեցան համաժողովին մէջ եւ առա-
ջարկեցին որ յաջորդ գումարումը Նոր Ալխարհին
մէջ տեղի ունենայ : Ամերիկեան կառավարութեան
սոյն մասնակցութիւնն աւելցուց խաղաղութեան
համաժողովին կարեւորութիւնը : Այս տարուան
համաժողովը Անգղիական կառավարութեան հրա-
ւերով գումարեցաւ եւ իր բոլոր նախորդները գե-
րազանցեց , այնու զի Ճափոնի եւ Հարաւային Ամե-
րիկայի խորհրդարաններն ալ պատուիրակ զրկած
էին : Այս համաժողովը կազմակերպողն էր Անգ-
ղիական յանձնաժողովին նախագահ Լորտ Ուիր-
տէլ , որ ժամանակաւ Ֆրիլիփ Սթանհոփ կ'անուան-
ուէր : Սա 1894ին Լահէի համաժողովին մէջ իրաւա-
բարական մնայուն ատենի մը կազմութեան ծրա-
դիր մը մատոյց , որ այն ժամանակ անընդունելի
դատուեցաւ : Եթէ այժմու համաժողովին մէջ
ինկատ առնուած խնդիրները եւ նախորդ համա-
ժողովներու բանակցութիւնները իրարու հետ բաղ-
դատութեան դրուին , կը հասկցուի թէ տասը տար-
ուան մէջ խաղաղասիրական գաղափարները կարե-
ւոր յառաջդիմութիւն ըրած են : Լոնտոնի համաժո-
ղովին ուսումնասիրութեան գլխաւոր նիւթերը հե-
տեւեալ երեքն էին . 1. Միջազգային Խորհրդարանի
մը հաստատման համար Միաց. Նահանգներու առա-
ջարկը , որու ոյժ տուաւ Լորտ Ուիրտէլ : 2. Աւս-

տրիացի պատուիրակ Մ. Փլէնի տեղեկագիրը
նկատմամբ ամէնուն կողմէ իբրեւ բանաւոր ըն-
դունելի իրաւարարական դաշնագրի մը նմային :
3. Ի մօտոյ գումարելի Լահէի խաղաղութեան մի-
ջազգային համաժողովին մէջ զինուորական սպա-
ռազինութիւններու եւ պատերազմական ելեւմտա-
ցոյցներու սահմանափակման ուսումնասիրութիւն :
Արդարեւ այս խնդիրը մինչեւ ցարդ Լահէի համա-
ժողովին յայտագրին մէջ մուծուած չէր : Այս մա-
տին ընդունուեցաւ ռաբարեփոխեալ առաջարկը .
« Համաժողովը , նկատելով որ ամէն ոք կ'ընդունի
թէ զինուորական սպառազինութիւնները անհան-
դուրսեղի վիճակի մը հաճած են , կը փափաքի որ
Լահէի խաղաղութեան երկրորդ համաժողովը մա-
ռամը զբաղի զինուորական սպառազինութիւնները
նուազեցնելու այս խնդրով : Այս փափաքին իրա-
գործման համար հարկ է որ Լոնտոնի համաժողովին
մասնակցողները ազգեցութիւն բանեցնեն այն խոր-
հրդարաններուն մէջ որոնց կը վերաբերին իրենք : »
Ընդհանուր խաղաղութիւնը պահպանելու նպա-
տակով տէրութիւններու խորհրդարաններուն մի-
ջեւ հաստատուած կապերը Լոնտոնի սոյն համա-
ժողովին միջոցով աւելի եւս ամրացան : Սոյն հա-
մաժողովին առաջարկով իր կանոնագրին պարու-
նակութիւնը ընդարձակուեցաւ : Հետեւապէս Խոր-
հրդարանական Խաղաղութեան Համաժողովը ի
մօտոյ միջազգային համաժողովի մը կերպարան
պիտի գտնայ : Տէրութիւններու միջեւ փոխադ-
րութիւններու եւ յարաբերութիւններու ծայր
առտիման ընդարձակման բերմամբ տէրութիւննե-
րու շահերը բազմացած եւ յառաջացած են : Մինչեւ
իսկ Փանտոֆի մարքիզը առաջարկեց որ համա-
ժողովին մասնակցող տէրութիւններ ընդհանուր
խաղաղութեան պահպանման յատուկ գումարներ
աւելցնեն իրենց ելեւմտացոյցներուն վրայ : Սոյն
առաջարկը Անգղիական Վարչապետին խնդրանք
մատուցուեցաւ եւ թէեւ ի սկզբան մերժուեցաւ ,
բայց յետոյ միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ :

2օր. Գոթա . Մանչեսթրիոյ եւ Գորէայի արչա-
ւանքին ամբողջ ծրագիրը պատրաստող այս զորա-
վարը անցեալ չաբթու յանկարծամահ եղաւ 53
տարեկան : 1872ին իբրեւ երկրորդ տեղակալ մտած
էր Ճափոնական բանակը , եւ արագ բարձրացաւ
պաշտօնով : 1883ին լման գնդապետ էր եւ 1904ին
գորավար , իր վարչային եւ ռազմավարական տա-
ղանդովն էր որ բարձր դիրք գրաւեց Ճափոնական
բանակին մէջ : Սակայն բնաւ հրամանատարու-
թիւն չըրաւ ռազմադաշտի վրայ : Իր երկրին ցա-
մաքային ոյժերուն կազմակերպութեան եւ կար-

գապահութեան վրայ ամէնէն մեծ ազդեցութիւնն ըրաւ Պատերազմական նախարարի խորհրդականի եւ Պատերազմական նախարարի պաշտօններով, զորոնք շատ տարիներ վարեց իրարու յաջորդող կառավարութիւններու ներքեւ: Վերջին պատերազմին ծագումէն ետքը վեց ամիս մնաց Թաքթի մէջ եւ աւարտեց պատերազմական պատրաստութիւնները այնքան ընդարձակ որ Ճափոն պիտի կրնար կոխել երեք տարի շարունակել, եթէ հարկ ըլլար: Ապա, երբ ամէն ինչ պատրաստ էր եւ իր նախկին պետը, մարաշխտ Օյամա, Մանչուրիոյ զօրաց ընդհանուր հրամանատար կարգուեցաւ, Պառն Բոտամա մեկնեցաւ Թաքթի եւ աւելորդ ընկերացաւ իբրեւ օպայակոյտի պետ: Իր հայրենակիցներուն մեծագոյն մասին նման վերջին ծայր պաղարիւն եւ անխուսժութիւն ցոյց տուաւ ռազմադաշտին վրայ: Լիաօեանկի ճակատամարտին ժամանակ կը նախաճաչէր ինք, երբ Ռուսերը կատաղի յարձակում մը սկսան եւ Ճափոնցիներն օտարացեցան բաւական տեղ նախնայել: Սպայակոյտի պետն այս կերպով թշնամիին կրակին ճիշտ ներքեւ գտնուեցաւ: Սպայակոյտի անդամները անձկութեան մատնուեցան անոր թանկագին կեանքին ապահովութեան համար, եւ թախանձեցին որ Պառնը աւելի ապահով տեղ մը քաշուի: Ոչ, Ե պատասխանեց ան. «զինուորները իմ քաշուիւ տեսնելով պիտի կարծեն թէ վտանգ կայ, կամ թէ տարակոյտներ ունինք: Աւելի աղէկ է որ հոս մնամ» Այս օրինակը նոր քաջաբերութեամբ ոգեւորեց զօրքերը եւ անոնք փութով վանեցին Ռուսերը: Կերպարանքով Բոտամա աւելի Արեւմուտցի էր քան Արեւելցի: Տառնովեց տարի առաջ Եւրոպա զրկուած էր Արեւմուտքի զինուորական զօրութիւնները ուսումնասիրելու համար, եւ երբ Զինական պատերազմը ծագեցաւ, տեսնուեցաւ թէ ո՞րքան լիովին ուսած էր զինուորական գիտութեան մանրամասնութիւնները: Միքայիլ անոր այդ ժամանակի ծառայութիւններուն ի վարձ պատենութեան աստիճան տուաւ:

Այլապէս. Ռուսական արժեթղթերը անցեալ շաբթու ծանր անկում մը կրեցին, բայց յետոյ սկսան տակաւ բարձրանալ: Հեռագրական գործակալութիւն մը կը ծանուցանէ թէ Զարը քաշած է նախարարական խորհրդի անդամներու թիւն աւելցնել՝ քանի մը օգնական նախարարներ եւ Պետական խորհրդի անդամներ միացնելով անոր: Նախարարական խորհրդին պաշտօնը պիտի ըլլայ մի միայն պատրաստել առ ժամեայ օրէնքներ: Ռոքշուած է նաեւ վերահաստատել նախկին Պետա-

կան խորհրդի երկու ճիւղերը քաղաքային ու եկեղեցական գործերու եւ Տնտեսական Օրէնքներու: — Նովոյե Վրէժե կ'ըսէ թէ նոր նախարարութեան մը կազմութեան բանակցութիւնները նպատաւոր ելը ունեցած են Արտաքին գործերու նախարար Մ. Իզվոլսքիի շնորհիւ եւ նախարարութիւնը կազմուած է Մ. Սթոլիպինի վարչապետութեամբ: — Էտուրրտ Թագաւորը Մարիէնպատ երթալու համար Հոմպուրկէ անցնելու պահուն տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Վիլհելմ կայսեր հետ: — Սպանիոյ Թագաւորը եւ Թագուհին հինգշաբթի Ուայթ կղզին ժամանեցին, ուր իրենց այցելութիւն պիտի տայ Էտուրրտ Թագաւորը: Ժերալտ չոգեանուոն, որով ճամբորդեցին Ն. Վեհափառութիւնները, կ'ընկերանար Փրէնսէս Գեյ Մարիէլէ յաճանաւ: Նաւարկութիւնը երկու քուկէ օր տեսց: — Տանիմարքայի Ֆրէտէրիք Թագաւորը խոտացաւ հացկերոյթ մը տալ Իօլանտայի պատուիրակներուն, եւ գալ տարի Իօլանտա պիտի երթայ: — Զէթինէի Գերմանական նորընտիր դեսպան Փին Փիլկրիմ Պալթագի երեքշաբթի Մենթենկերօի իշխանին ներկայացաւ: Իշխանը իր գոհունակութիւնն յայտնեց մեծ պետութեան մը դիւանագիտական առաջին ներկայացուցիչը ընդունելուն համար: — Գերման կայսրը Սեպտին Միջերկրականի մէջ իր պտոյտին առիթով փոխադարձ այցելութիւն պիտի տայ Ալֆոնսո Թագաւորին: — Մոնթենկերօի Տանիլօ եւ Միրքօ իշխանները Աւստրիոյ կայսրէն հրաւիրուած են ներկայ ըլլալ յառաջիկայ ամսուան Դաղմատիոյ ռազմափորձերուն: — Ֆրանսայի Պատերազմական եւ Մովային նախարարները հինգշաբթի Մարտիի կ'ապաստուէին ներկայ ըլլալու համար ծովային ռազմափորձերուն, որոնց միջոցին ցամաքային զօրքերը ծովեզերքը պիտի պաշտպանեն: — Բուռիէոի հանքային աղէտէն ազատուածներուն կողմէ պատուիրակութիւն մը Վէթֆալիա ժամանեց իրենց մատուցուած օգնութիւններուն համար շնորհակալութիւն յայտնելու նպատակով: Սահմանազուլին անցնելուն առիթով եւրասիացիական հեռագիր մը ուղղեց Վիլհելմ կայսեր: — Զօր. Օքու, որ Ռուսեւեհափոսական պատերազմին մէջ Ճափոնի երկրորդ զօրաբանակին հրամանատարն էր, Ճափոնի ընդհանուր օպայակոյտին պետ կարգուած է հանգուցեալ Զօր. Բոտամայի տեղ:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՅԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՐԱ ՂՈՍԷՆԻ

Ֆինանսներու եղբայր Ամիրխան խոն

ՄԻՍԻՈՆԱՐԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Մասնաորակէն զեղեալ էինք

Ուշադրութիւն կը հրաւիրուի հետեւեալ Հայե-
րէն եւ Թուրքերէն գիրքերու զեղեալ գիրքերուն.

1. Հայերէն	էջ	նախկին գին	արդի գին
Թ. 604 Կամք	314	8 դճ.	2. 20
« 633 Սր. Հոգիին			
Գործը	172	1 «	20
« 634 Հաւատք	80	1 «	20
« 670 Հենրիկոս	202	Թղթկզմ.	2. 20
« 674 Յովսեփայ			
Պատմ.ը	154	«	2. 20
« 677 Նամակներ			
առ Մնոզոս	248	«	2. 20
Ծան. Թ. 632 Պատմական Ապացոյցք Քրիստո- սի Յարութեան, ձրի. Դիմողներուն կը տրուի ձրի բաշխման համար:			
2. Թուրքերէն	էջ	նախկին գին	արդի գին
Թ. 763 Հայրապետայր 304		3 դճ.	1 դաճ.
« 770 'Իմի Իւահի Ի Թագի'ի (Թղթկզմ.)	221	3. 20	2. 20
« 771 (Խաթակազմ) »		6	4
« 793 Յամիլեալարա			
Մէջթուպար			
(Խաթակազմ) 325	5		4
(Թղթակազմ)			2. 20
« 795 Վալիաէլէրէ			
Մէջթուպար 150	2		1

Նոր հրատարակուի. Մանչերու Բարեկամը.
գրեց Հ. Պիտէր 43 էջ գին 1 դաճ.:
Դիմել առ Մր. Ու. Ու. Փիթ, Պայպըլ Հատու,
Կ. պոլիս:

Ման. կը խնդրուի ուզուած գիրքերը նշանակել
իրենց յատուկ թիւերով:

ԶՐԻ ՆՈՐ ՏԵՏՐԱԿՆԵՐ

Նորոգուած կեանքերու Հրալքը, Տէրոջը Տանը
Սնեակները, Առանձնական Աղօթքին Մեծ Իրա-
կանութիւնը, Ճշմարիտ Աստուածը, Հաւատք եւ
Խոստովանութիւն:

Թէճէտտիւտ էթմիշ 'Էօմրլէրին Մուճիգէօի.
Սէմալի Մէլիլին Օտալարը, Մախֆի Տուճանը
Պէօլիւք Հագիգաթը:

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ Ի ՊՐՈՒՍԱ

Մինչեւ Յուլիոսի վախճան հետեւեալ գրամները
մեր ձեռք հասած են, որոց համար ի օրաւ շնոր-
հակալութիւններ կը մատուցուին: Ա. Փօթթաճեան
Պանորմա 20, Գ. Յակոբեան 1 օչխար, Ա. Մ.
108, գանձանակէն 29, Օր. ոմն Ենիճէ 20, Օ.
Փանսեան Պալքէսի 6, Մ. Մարճիքեան Պիլէճիք
5, Գ. Դալեյեան Պանորմա 20, Ս. Ալաճաճեան
Որդի Պոլիս 1 տարեկան «Փուլ» լրագիր, Պատ.
Յ. Իրաւական Էրզնկեան 108, Վեր. Ա. Յ. Սի-

մօնեան Արապկիր 380, Օր. Փ. Ճինկէօղեան Ռա-
տթայ 10, Վեր. Գ. Էօմրլէրեան գործածեալ նա-
մակադրոյմ, Քէմալի Եկեղեցին 108, Արժ. Տէր
Բագարատ քահանայ Խարրութիւն Քըլ-Դաւապա
10 անձերէ 165 այսինքն՝ Տիկ. Չ. Արապեան 19,
Տիկ. Ե. Մուրատեան 19, Տիկ. Ս. Պայտարեան
10, Տիկ. Լ. Սամուէլեան 19, Տիկ. Հ. Տուճան-
եան 19, Տիկ. Խ. Սատաղիկեան 10, Տիկ. Փոն
Արապեան 20, Տ. Լ. Ոսկերչեան 10, Տիկ. Մ.
Խարրուղեան 19, Օր. Վ. Խոջաղեան 20, Երկու
որդի հաւար 324, Ս. Միսասեան 2 նկիւր օրդ.
90, վճարումէ 30, Վ. Մելքոնեան Եարովա 40, Յ.
Պէշկէօթիքեան Իզմիր 23 երգ, Բալուի Եկեղեցին
55, Խուճը մը բարերարներ 1,156, Տիկ. Ո. Չա-
լքեան, Հոմ Բօլէճ 10:

Համագումար դճ. 2684: Նոր օրացոյցներ դեռ
չհրատարակուած կ'ընդունենք որ անհատներու
նուէր խրկուած եւ այլոց վաճառման համար
յանձնուած օրացոյցներուն հայիւներն ընդ հօւպ
փակուէին: — «Պատմութեանց Հաւաքածոյն Ի 5
դճ. հաճիլ գնել:— Միայն 10 նոր օրքեր կարող
ենք նոր դպրոցական տարւոյ մէջ ընդունիլ: Կան-
խաւ պէտք է օրինական գիրքուճ ընել եւ պայման-
ներուն տեղեկանայ: Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՒԼԷՃ ԱՂԶԱՆՑ. ԻՍՍԿԻՏԱՐ

Վարժարանս վերամուտը տեղի պիտի ունենայ
Սեպ. 14ին: Դիւերթիկները կ'ապաստին 13ին:

Դիւէճն այս տարի տեղւոյ անձկութեան պատ-
ճառով պիտի չընդունի 14 տարեկանէ վար աշա-
կերտուհիներ: Բայց ուսումնարանի չորս կարգե-
րու եւ նախապատրաստական բարձրագոյն երեք
կարգերու աշակերտուհիներուն ամէն կերպով պի-
տի ընծայէ եւ, եթէ հնար ըլլայ, պիտի աւելցնէ
այ օտփորական դիւերթիկները: Այս եօթը կար-
գերու աշակերտուհիներուն թիւը պիտի չզոյլուի,
եւ ըստ օտփորականին մասնաւոր աշակերտուհիներ
պիտի ընդունուին Գուլէճին մէջ:

Սեպին վարժարանս ընդունուիլ ուզողներ
կանխաւ գիմում ընելու են: Նամակները կ'ընան
Տր. Փէթրիքի զրկուիլ Անգղ. նամակատան միջոցով:
Կարելի է նաեւ անձամբ գոյէճ երթալ Սեպ. 14 Ետեւ:

ԱԲՕՍԹՈԼԻԲ ԻՆՍՏԻԹԻԹ, ԳՕՆԵԱ

(Ճէնանէն Վերջաւոր)

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեւորմանը կ'սկսի
Սեպտ. 11/24ին: Հաստատութիւնս կ'էտ նպատակի
ունենալով Բուլճ. եւ միանգամայն Գուլէճի-ն կըր-
թութիւն մը տալ ուսանողներուն՝ կ'աւանդէ Օսմ.,
Հայ., Անգլ., Ֆրանս., եւ Յունարէն (Յայնքու
համար) լեզուները, ինչպէս նաեւ բնական, բնա-
պատմական, փիլիսոփայական, ուսողական, վա-
ճառականական, եւն., գիտութիւնները: Մեծ
խնամք կը տանի աշակերտներու ֆիզիքական ա-
ռողջութեան եւ բարոյական մաքրութեան: Դի-
ւերթիկներու տարեթոյական է 10 օսմ. ոսկի:
Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ
Տնօրէն Տօթթ. Ա. Յ. Հայկազեան:

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՂ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՍԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆՊՂ. Ոսկի 3,000,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ » » 16,378,774
ՀԱՍՈՅԹ 1902
ՏԱՐԻՈՅ » » 3,628,617

ՆՕՐՏՆԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆՊՂ. Ոսկի 3,000,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ » » 6,227,900
ՀԱՍՈՅԹ 1902
ՏԱՐԻՈՅ » » 1,447,400

Ընկերութիւնը իրենց Կ. պոլսոյ միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ կը ստանձնեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհի, աւելի օգտակար եւ աւելի զիւրազնի սակերով քան ուրիշ ամէն ընկերութեանց սակերը, բաղդատաբար այն բացարձակ ապահովութեան զօր կ'ընծայեն իրենց զրամագլխոց մեծութեամբ եւ իրենց պահեստի մթերեալ գումարներուն ստուարութեամբ: Նաեւ իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան միայն Հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած փնտմին 39,500,000 Անգլ. ոսկին կ'անցնի:

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ՄԱՐԻԹԻՄ”

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆՊՂ. Ոսկի 500,000

ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆՊՂ. Ոսկի 140,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շողեմաւոր եւ առաքատանաւոր մէջի ապրանքները եւ դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ: Գնոց եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուղղութեամբ կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան, զեանայարկի թիւ 21 եւ 22 սենեակները, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈՒԲԵԱՆ, Գործակալ Կ. պոլսոյ վերայիցալ երեք Ընկերութեանց:

ԼԱՆՔԱՇԻՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Դրամագլուխ 12,000,000 Անգլ. ոսկի

Անգլ. Ապահովագրական Ընկ. հրդեհի եւ կենաց, ՎՐՈՑԸԼ՝ ընկերութեան հետ ձուլուած:

Հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ստացուածներ քարու կիր եւ փայտաշէն, կարասի եւ ապրանքներ, եւն., եւն.:

ԼԱՆՔԱՇԻՐ Ընկ.ը միշտ նշանաւոր եղած է ամէն փնտս անմիջապէս եւ արդարութեամբ հատուցանելով, իր ահագին դրամագլուխը

ՏԱՍԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ ԱՆԳԸ. ՈՍԿԻ

բացարձակ ապահովութիւն կ'երաշխաւորէ իր ապահովագրեալներուն:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ.

1 North John St.

ԼՈՆՏՈՆ.

28 Lombard St. E. C.

Փոխ գործակալութիւններ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ:

Ընդհանուր գործակալներ ի Կ. պոլսոյ

BOND, SELLAR & Co.

(Պոնտ, Սէլլըր եւ Ընկ.)

4, 5 Բիւլիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ. ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս նպատակն է՝ բնիկ ու Ամերիկացի փորձառու ու կարող ուսուցիչներու խումբով տալ իր ուսանողներուն հիմնական, առօրջ դաստիարակութիւն մը համաձայն՝ գործնական կեանքի պահանջումներուն: Աշակերտները կը վաւերեն բժշկական եւ ընտանեկան կատարեալ խնամք վարժարանին մասնաւոր բժշկին, զիշերթիկ 4 ուսուցիչներու անմիջական հսկողութեան եւ Տիկին Զէյնալըրօի մայրական հոգածութեան տակ: Նօրակառոյց եւ գեղեցիկ շէնք մը կ'աւելնայ վարժարանին օղակէտ շէնքերուն վրայ, իր մէջ պարունակելով ընդարձակ օրան մը, զրատունք եւ մարմնասարգարանը:

Վարժարանին վերամուտը կը սկսի Սեպտ. 5ին (Ն. Տ) Դի օր ինչ ինչ նօրագոյն կարգադրութիւններով: Յառաջիկայ տարեկըմանին՝ աւելի ոյժ պիտի տրուի Ֆրանսերէնի, իսկ Անգլերէնի համար պիտի շարունակուին այն կարգադրութիւնները որոնք անցեալ տարի մեծապէս արդիւնաւոր եղան աշակերտները զարգացնելու լեզուին գործնական վարժութեանց մէջ 3 Ամերիկացի գիշերթիկ ուսուցիչներու մասնաւոր խնամքին տակ:

Դիշերթիկներուն տարեթուական է 16 օսմ. ոսկի, որուն կէսը վճարելի է Սեպտ. ռեպիլը, իսկ մնացեալը՝ Յունվարի մէջ: Գործիական երաժշտութեան դաս առնողները պիտի վճարեն տարին 1½ Օսմ. ոսկի: Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել Մր. Բիթի կամ վարժարանին Պոլսոյ գործակատար Դիթգոր էֆ. Շահպազեանի, Պայպըլ Հաւուս, Կ. պոլսոյ, եւ կամ Տնօրէնութեան, Պարտիզակ: